

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Liber Tertivs De Prædicabilibvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

LIBER TERTIVS.

DE

PRÆDICABILIBVS.

E GIMVS Libro secundo de *Universalibus in communi*, iam ad singulas eius species explicandas descendamus: eæ autem sunt quinque, Genus, Species, Differentia, Proprium, & Accidens, de quibus seorsim prius disputabimus, eas postea inter se comparaturi, ut earum perfectior notitia comparetur.

DISPUTATIO SEPTIMA.

De Genere, Specie, & Individuo.

SECTIO I.

De Genere.

GENVS in præsentī definitur à Porphyrio dupliciter: Genus est, quod de pluribus differentibus specie, in eo quid aptum est incomplete prædicari. Vel, Genus est, quod sub se continet species, quæ definitio coincidit cum primâ. Vtramque tamen, etsi communem, esse vitiosam, ostendam manifestè Sectione 2. propter particulam *differentibus specie*, quia Genus definitur id, quod sub se habet species; & Species definitur, *quæ est sub genere*, qui est manifestus circulus, nisi vel aliter Species definiatur, vel in his definitionibus loco *differentibus specie*, ponatur aliud verbum per se notum, v. g. *differentibus notabiliter*. In hac definitione loco generis ponitur, *quod aptum est prædicari de pluribus*, in quo conueniunt omnia prædicabilia; loco differentia verò ponuntur reliqua, scilicet *differentibus specie*, in eoque quod *quid incomplete*: quia ex eo, quod prædicetur incomplete, & de pluribus differentibus specie, differt à Specie, quæ de pluribus solo numero differentibus completè prædicatur; per hoc autem, quod prædicetur in *quid* differt à Differentiâ, Proprio & Accidente, quæ prædicantur in *quale*, ut iam dicam.

SUBSECTIO PRIMA.

Aliquæ difficultates circa hanc definitionem.

PRIMA est, quia primum prædicabile est Genus, ergo non potest Genus esse species prædicabilis ut sic; quia genus & species opponuntur. Hæc difficultas habet etiam locum in Specie: quia species, quæ est secundum prædicabile, potest etiam esse genus respectu speciei humanæ & equinæ. Imò in reliquis tribus prædicabilibus militat etiam eadem difficultas, quia Differentia, quæ est tertium prædicabile, potest esse genus

vel species respectu huius vel illius Differentiæ. Idem de Accidente & Proprio.

Pro solutione aduerte, non repugnare, eandem rem comparatam ad diuersa, posse subire rationem generis, & rationem speciei, & differentia: sicut idem actus intellectus comparatus ad suum obiectum, est cognitio illius; comparatus verò ad aliud actum reflexum, quo potest ipse actus cognosci, est obiectum. Iam ergo clarissimè difficultatem expono. Genus igitur, primum prædicabile, v. g. *animal*, comparatum ad omnia animalia confusè cognita, est genus, quia de illis prædicatur in quid incomplete; comparatum verò ipsum genus cum alio actu intellectus reflexo supra ipsum, quo cognoscatur genus, ut quid completè prædicabile de hoc & illo genere, scilicet de genere animalis, & de genere plantæ, dicitur species. Item Differentia ut comparata cum ratione genericâ, *rationale* v. g. comparatum cum animali, est tertium prædicabile. At verò ipsa Differentia comparata cum hac vel illâ Differentiâ, est vel Species, vel Individuum. idem, proportionè seruata, de Proprio & Accidente. Neque hæc duo repugnant vllò modo in eadem entitate, quia sunt respectu diuersorum, ut paulò antè dixi: repugnarent autem, si essent respectu eiusdem, quia idem respectu eiusdem non potest esse Genus & Species simul, neque prædicari completè & incomplete, quæ sunt contraria.

Rogabis, an in definitione Generis, primi prædicabilis, definiatur ipsum Vniuersale, quod est genus, ad ipsum genus, & ad quatuor reliqua prædicabilia? Respondeo, hanc difficultatem esse communem aliis materiis, an scilicet quando definitio *cognitionem*, definiatur etiam ipsamet definitio, quæ est etiam cognitio. Quidam censent, non repugnare, eundem actum esse cognitionem sui ipsius, & aliorum qui supra ipsum possunt reflectere: alij verò id mordicus negant, de quo nos Deo duce in libris de Animâ. Pro nunc verò respondeo, in sententiâ negantiū eundem actum posse esse reflexum supra se, negandum etiam consequenter, in definitione primi prædicabilis definiti

definitum ipsum Prædicabile in communi, quia Prædicabile in communi est reflexum supra ipsum primum Prædicabile, & supra eius definitionem. In sententiâ verò affirmantium posse eundem actum supra se reflectere, dicendum etiam est per illam definitionem definiri non solum Genus primum prædicabile, sed etiam ipsum Vniuersale in communi, quod est genus ad genus, & ad alia Prædicabilia.

4 Secunda difficultas est circa explicationem illorum verborum, quæ in definitione ponuntur, quid scilicet sit prædicari in quid, & prædicari incompletè.

Prædicari in quid est ita prædicari, vt per prædicatum explicetur quid sit subiectum: sicut quando diximus, illud est homo, illud est animal, quæ prædicatio habet se ad modum per se stantis, ad distinctionem illius prædicationis, quæ fit in quale, quæ non tam videtur tendere ad explicandum quid sit res, quam ad explicandum qualis sit, seu quibus quali accidentibus sit affecta, & consequenter est prædicatio quasi per modum alteri adiacentis. Vt autem has prædicationes facile dignoscas, accipe clarissimam regulam: Quæ prædicantur in quid, prædicantur per nomen Substantiuum: quæ vero in quale, per Adiectiuum. vt v. g. homo est animal, est prædicatio in quid, quia per nomen Substantiuum; hæc verò, animal est rationale, est in quale, quia per nomen Adiectiuum. Cuius ea est ratio, quia (vt in Summis dixi) quæ substantiè explicantur, explicantur per modum per se stantis, siue in quid; quæ verò adiectiue, per modum alteri adiacentis, seu qualificantis ipsum Substantiuum, quod est prædicari in quale, nec maius in hac re latet mysterium.

5 Prædicari incompletè, est ita prædicari, vt non explicetur tota essentia subiecti, sed pars illius, non quia ex parte obiecti tota essentia non attingatur; sed quia, licet tota attingatur, non tamen perfectè explicatur, quod (vt diximus Disputatione v. Sect. 2.) in prædicatione formali non verò obiectiua consistit. Verbi gratiâ, homo est animal, est prædicatio incompleta, quia non explicat rationale, quod est de essentia hominis. Completa verò è contrario est, quando essentia perfectè cognita prædicatur, vt Petrus est homo, quia homo includit & animal & rationale, quod est de essentia Petri.

Sed vt hoc perfectè intelligas, aduerto, ad rationem prædicationis completæ non requiri, nisi vt prædicatum explicet totum quod explicatur per subiectum, siue hoc subiectum sit genericum, siue specificum: quapropter hæc est completa, hoc animal est animal; quia licet homo animal, quod est prædicatum, non explicet magis quam in hac, homo est animal, in illa tamen explicat totum quod dicit subiectum, id est hoc animal, ideoque est completa; at verò in hac, homo est animal, non explicat totum quod dicit subiectum, id est homo, ideoque est prædicatio incompleta: vnde prædicatio completa vel incompleta desumitur ex ordine ad subiectum, prout in eâ propositio ponitur. Quod si obicias, hanc esse prædicationem completam, Petrus est homo, cum tamen non explicetur per homo totum quod per Petrus, quod est subiectum, quia non explicatur Petrus; ergo licet per animal non explicetur

totum quod per homo, adhuc prædicatio erit completa; Respondere fortasse aliquis, ibi prædicari de Petro saltem disiunctiue eius differentiam indiuidualem, & consequenter esse prædicationem completam. Hanc solutionem ego facile reiicio, quia etiam in hoc sensu hæc esset prædicatio completa, homo est animal, quod tamen est contra omnes. Sequela probatur, quia saltem disiunctiue prædicatur rationale vel irrationale. Respondeo ergo obiectioni aliter, fatendo libenter, eam prædicationem, Petrus est homo, non esse completam Physicè loquendo, quia non explicatur Petreitas, quam subiectum dicit; nego tamen eam non esse completam Logicè, & in ordine ad scientias, quæ (vt dixit Aristoteles) non agunt de Indiuiduis per se, sed tantum de rationibus communibus. Illa verò, homo est animal, neque Physicè neque Logicè est completa: non Physicè, quia non explicatur rationalitas; non Logicè, quia ultra animalitatem est alia ratio communis, scilicet inferior specifica, de quâ per se agit scientia, & quæ non explicatur in eâ prædicatione.

SUBSECTIO SECVNDA.

An definitum Generis sit quid vniucum omnibus Generibus.

ANTE huius difficultatis enodationem sciendum est, quidnam sit definitum Generis. Cum enim supra dixerimus, Genus dicere in recto naturam, v. g. animal, & in obliquo cognitionem confusam, sicut album dicit in recto subiectum, & in obliquo albedinem; explicare oportet, an, quando definitur Genus, animalis v. g. definiatur ipsa natura animalis, an cognitio illius, an vtrumque simul: quæ difficultas communis est omnibus Prædicabilibus, ideoque in præfati pro omnibus est enodanda.

PRIMA CONCLUSIO. Per hanc definitionem Generis non definiuntur naturæ, vt sunt naturæ Physicæ & reales, v. g. animal. Quia huius definitio, vt natura realis, est esse viuens sensibile (idem est proportione de aliis naturis: sed per hanc definitionem Generis non definitur animal quatenus est viuens sensibile, vt per se patet; ergo non definiuntur naturæ vt sunt in se (vt aliter etiam solet dici) primò-intentionaliter.

SECUNDA CONCLUSIO. Neque actus confusus definitur vt natura realis est. Quia vt talis est cognitio spiritualis, quâ ratione non definitur in definitione Generis, vt ex ipsâ definitione constat manifestè; ergo

TERTIA CONCLUSIO. Per definitionem Generis definiuntur in recto naturæ, secundum quod habent ratione subiecti respectu cognitionis vniuersalis; & in obliquo definitur ipsa cognitio secundum quod denominat naturas vniuersales. Hæc est cõmunis, & probatur Primò à priori: quia in quacumque definitione id debet in recto definiri, quod in recto significat ipsum definitum. Cum enim definitio prædicetur verè de definito, & propositio, vt sit vera, requirat, id quod dicit in recto subiectum, dici etiam in recto per prædicatū, necessarium est vt rectum definitionis sit idem cum recto definiti, aliàs nec definitio de definito, neque è contrario possent verè prædicari, quod esset

set absurdissimum. Deinde etiam debet per definitionem defini in obliquo id quod in obliquo dicit ipsum definitum, aliàs non esset idem omnino definitio & definitum, quia saltem distinguerentur penes obliquum. Confirmatur. Idem omnino debet significare definitio ac definitum, nisi quod definitio illud significat clariùs, definitum verò obscuriùs; ergo quod in obliquo significat definitum, debet etiam per definitionem in recto & in obliquo explicari, cum solà prædicta differentià maioris claritatis in definitione, quàm in definito. Atqui iam ostendimus suprà, Vniuersalia dicere in recto naturas, & in obliquo cognitiones quibus constituuntur Vniuersales; ergo in definitione Vniuersalis in recto debent explicari naturæ, vt sunt subiecta cognitionum, & in obliquo ipsæ cognitiones, vt sunt formæ denominantes eas naturas in esse Vniuersalis. Probatur deinde à posteriori. In recto non potest prædicari de naturâ vniuersali ipsa vniuersalitas (vt ostendi Disputatione v. i. Sect. 1.) ergo quod prædicatur est ipsa natura, ergo cum in definitione Generis dicitur esse id quod prædicatur, per *id quod prædicatur* significantur in recto naturæ quæ prædicantur, non verò ipsæ vniuersalitates; quia hæ non prædicantur, etiam si constituent ipsam naturam prædicabilem: ideoque debent attingi in obliquo. Sicut qui cognoscit iustum, in recto cognoscit subiectum, in obliquo autem ipsam iustitiam, quæ in ratione iusti constituitur.

His ergo positis, difficultas præcipua est, an genus entis realis, & genus entis rationis vniocè an solùm analogicè conueniant. Ratio dubitandi est, quia cum genus entis realis dicat in recto ipsum ens reale (vt numero præcedenti vidimus) genus verò entis rationis dicat in recto ipsum ens rationis, ens autem reale & rationis non conueniant inter se vniocè, sed analogicè tantum, continuo etiam videtur dicendum, genus entis realis & entis rationis non vniocè sed analogicè solùm conuenire. Quod si dicas, vt genus entis realis conueniat vniocè cum genere entis rationis, non requiri vt conueniant in subiectis, sed in genereitatibus, & in cognitionibus, quibus ens reale & rationis constituitur in esse generis; facillè impugnaberis: quia cum concreta accidentaliter dicant in recto subiecta, in obliquo verò formam, vt absolute concreta inter se conueniant, attendendum est præcipuè ad conuenientiam subiectorum, non verò ad conuenientiam formarum.

Propter hoc argumentum nonnulli censent, genus entis realis & rationis non conuenire vniocè, sed analogicè tantum in ratione generis. Qui Auctores non videntur locuti consequenter. Ob eandem enim rationem tenebantur asserere, neque analogicè conuenire ea duo genera, sed tantum æquiuocè. Pater, quia ens reale & ens rationis non conueniunt inter se analogicè, sed æquiuocè: neque enim enti reali & rationis datur aliquod prædicatum verè & propriè commune, ratione cuius possint analogicè conuenire. Secundò. Cum hi etiam non admittant vniuocationem inter substantiam & accidens, sed solam analogiam, debent etiam dicere, genus substantiæ, & genus accidentis, etiam non conuenire vniocè, vnde malè eam analogiam

solùm ponunt inter genus entis realis & rationis.

Ideo censeo distinguendum, dicendumque, 11
Physicè quidem differre etiam analogicè genus entis realis & rationis, at verò Logicè, id est, in ordine ad Logicam, cōsiderationem esse eiusdem speciei, & vniuoca ea duo genera: quia eodem modo prædicatur ens rationis de suis inferioribus, sicut ens reale de suis; & eodem modo abstrahitur ens rationis & fit vnum per cognitionem communem, sicut ens reale. Et sicut inter ipsa etiam entia realia, licet Angelus differat genere ab animali vt tali, quia tamen in ordine ad modum quo prædicantur, & abstrahuntur, omnino conueniunt inter se Angelus & animal, absolute dicitur eos conuenire vniocè, imò specificè, in ratione generis: ita similiter dicendum est de ente reali & ente rationis, vt genus sunt, & res adeo est clara explicatis terminis, vt nisi de nomine non possit esse disceptatio. Iam enim tenemus res ipsas non conuenire inter se, quantum ad suas entitates, conuenire tamen quantum ad modum prædicandi, quod dicimus sufficere, vt in ratione generis, etiam Physicè non conueniant, sic tamen in ordine ad cōsiderationem Logicam. Quæ ergo in hoc potest esse difficultas?

SVBSECTIO TERTIA.

Conueniantne vniocè Genus supremum & infimum; & an vtrumque incompletè prædicatur.

QUARTA difficultas, quæ ex definitione Gen- 12
neris suprà posita videtur sequi, est, Genus non iussuenter distingui à Specie, ita vt efficiant duo Prædicabilia. Ratio est, quia genus infimum & supremum non constituunt duo Prædicabilia, & tamen magis differunt inter se quàm Species & Genus; ergo Genus & Species non constituent duo Prædicabilia.

Probo Minorem, quia Genus supremum est, quod potest prædicari de pluribus differentiis genere, v. g. substantia, quæ potest prædicari de homine, plantâ, & Angelo differentiis inter se genere; genus autem infimum solùm potest prædicari de pluribus differentiis specie. Sed maior differentia est inter prædicari de pluribus differentiis genere, & inter prædicari de pluribus differentiis specie, quàm inter prædicari de pluribus differentiis numero; quia maior est differentia inter Genus & Speciem, quàm inter Speciem & Individua, ergo maior est differentia inter Genus infimum & supremum, quàm inter Genus & Speciem.

Facilis est solutio ex dictis numero 4. vbi 13
ostendi, Genus à Specie differre in prædicatione completè & incompletè, quæ scilicet Genus incompletè, Species verò completè prædicatur; in hoc autem non differunt genus supremum & infimum, quia vtrumque incompletè prædicatur. Quod autem inferiora, de quibus prædicatur, vel genere vel solâ specie inter se differant, est prorsus extra conceptum Generis vt sic: vnde non mirum, si non constituent duo Prædicabilia, secus verò Genus & Species.

Sed

Sed hinc insurgit statim noua difficultas, quia videtur inferri, non esse de ratione generis prædicari de pluribus differentibus specie: demus enim casum, quo non esset possibilis nisi vna species animalis, *homo* v. g. qui simul esset principium discurrendi & sentiendi, in eo casu prædicare de homine esse animal, esset prædicatio incompleta, quia per *homo animal* non explicaretur principium discursus, quod esset essentiale homini, etiam ut significato per illam vocem *homo*: ergo illa prædicatio esset incompleta, ergo generica; quia, ut proximè dixi, essentia prædicationis generica solum consistit in eo quod sit incompleta; deinde animal in illo casu non esset prædicabile de pluribus differentibus specie, quia, ut supponimus, tunc non essent alia diuersa specie, ergo posset dari tunc prædicatio generica, quæ non esset de pluribus differentibus specie.

14 Nonnulli respondent, in eo casu prædicationem illam non futuram specificam, quia esset incompleta; addunt tamen, nec futuram genericam, prout nunc accipitur genus, quia etiam prædicaretur incompletè, non tamen de pluribus differentibus specie, quod de ratione Generis (de quo nunc agimus) videtur esse: ergo in illo casu esset aliud prædicabile diuersum ab his quæ modo dantur.

Hi Auctores primò videntur conclusionem reddere pro ratione: obiectio enim contendit, non esse de essentia Generis, posse prædicari de pluribus differentibus specie, quia illa esset prædicatio generica, & non posset fieri de pluribus differentibus specie, quæ erat conclusio impugnata per obiectionem. Reddunt ergo illam pro ratione, petunt ergo principium.

Secundò minùs consequenter loquuntur: dum enim nobiscum supra numero 13. explicant, quæ ratione genus supremum & infimum in ratione generis non differant, etiam vnum de differentibus specie, aliud de differentibus genere prædicetur, dicunt, eo quod conueniant in prædicabilitate incompleta, efficere tantum vnum prædicabile; ergo pari ratione tenentur dicere, in eo casu *animal* non futurum diuersum genus ab eo quod nunc est; quia, licet differret in eo quod tunc prædicaretur solum de pluribus differentibus numero, modò autem prædicatur etiam de differentibus specie, tamen in utroque casu prædicaretur incompletè, ergo non essent diuersa in ratione generis, sicut de facto propter hanc solam conuenientiam genus subalternum & infimum conueniunt per te vniuocè in ratione generis. Confirmatur impugnatio: quia, ut supra dixi, tanta est differentia inter prædicari de pluribus differentibus specie, & inter prædicari de pluribus etiam genere differentibus, quanta inter prædicari de differentibus specie, & prædicari de differentibus solo numero: sed illa differentia non constituit diuersa prædicabilia, eo quod vtrumque contineat in prædicatione incompletà, ergo nec secunda differentia constituet diuersum prædicabile, cum vtrumque etiam conueniat in prædicatione incompletà.

Pro solutione ergo difficultatis censeo, omnem prædicationem aptam solum fieri de pluribus numero tantum distinctis, esse prædicationem completam; quare in eo casu, quo tantum

esset vna species animalis, scilicet *homo*, ea prædicatio, *homo est animal*, esset prædicatio completa, & consequenter specifica. Ex quo vterius patet, non inferri, posse dari prædicationem genericam, quæ non sit de pluribus differentibus specie. Probo ergo, omnem prædicationem aptam fieri de solo numero distinctis, esse prædicationem completam; quia ideò, v. g. quando dico, *homo est animal*, non est prædicatio completa, quia cum animal possit non esse rationale, non quia prædico *est animal*, còtinuo prædico esse rationale, neque expressè neque implicite, quia non valet, *est animal, ergo est rationale*. Ratione ergo huius mutæ connexionis, quæ tunc esset inter hominem & animal, prædicatio animalis esset prædicatio completa, saltem implicite, ac consequenter specifica; modò verò, quia non datur hæc connexio mutua, est prædicatio incompleta, & explicitè & implicite. Quod confirmo manifesto exemplo: iam de facto quando dico, *homo est animal rationale*, facio prædicationem completam, etiam si non explicem clarè gradus superiores videntis corporis, &c. quia hi includuntur in animali; & saltem implicite affirmantur: sed tunc in eo casu, eo ipso quod omne animal esset rationale, licet quando dicerem *Petrus est animal*, expressè non dicerem esse rationale, dicerem tamen implicite, ergo eo ipso esset prædicatio completa.

Dices, quamuis *animal* non posset esse sine rationali, adhuc præcinderetur à rationali, ut sic autem præcisum non esset tota essentia hominis, ergo neque eius prædicatio esset completa. Nonnulli videntur negare, in illo casu præcindi posse animalitatem à rationalitate. Cum enim solum possit esse præcisio, ubi est similitudo & dissimilitudo, & per animalitatem in eo casu eisdem omnino esset homo similis vel dissimilis, quibus per rationalitatem; inde fit, ut tunc non posset præcindi animalitas à rationalitate.

Non placet hæc doctrinà, quia in rebus operariis independentem à similitudine & dissimilitudine propter diuersas operationes potest dari præcisio: potest enim concipi illud principium in ordine ad vnas operationes, & non in ordine ad alias, sicut de facto datur præcisio inter potentiam creatiuam leonis, & creatiuam Angeli in Deo; quantumvis nulli sit similis Deus in potentia creatiuâ Angeli, cui non sit similis in potentia creatiuâ leonis; vel, ut melius dicam, omnibus per vtramque sit dissimilis.

Concedendum ergo est, etiam in eo casu dari posse præcisionem inter animal & rationale: quæ concessa, adhuc dicendum, illam prædicationem, *homo est animal*, futuram completam, quia saltem virtute & implicite affirmaret rationalitatem; rectè enim tunc inferretur, *est animal, ergo est etiam rationale*; modò autem, quia non valet hæc consequentia, non est prædicatio completa, sed incompleta, *homo est animal*, quia per illam neque implicite affirmatur esse rationale, ut paulo antè fusiùs dixi.

Hic aduerte pro omnibus Prædicabilibus, ad ea non requiri actum existere plures species, aut plura indiuidua, sed tantum esse possibilia, quod Libro secundo obseruauimus.

SUBSECTIO QUARTA.

*An Genus sit pars, an totum potentiale
respectu Speciei, & quâ ratione
de illâ prædicetur.*

DIFFICULTAS hæc in eo consistit, quòd Genus, quandoquidem prædicatur incompletè, debet prædicari ut pars Metaphysica speciei eam Metaphysicè seu ratione nostrâ constituens, ut dixi Disputatione v. Cum hoc autem non videtur stare communis doctrina affirmans, Genus esse totum potentiale respectu speciei; quia idem non potest esse simul pars & totum respectu eiusdem rei.

18 Pro solutione aduerte, posse idem esse simul totum & partem sub diuersis considerationibus: etenim Petrus v. g. est in se totum quoddam, comparatus autem cum exercitu est pars illius: item natura humana est quoddam totum in ratione naturæ, & tamen est pars respectu huius concreti *homo*, in quo etiam includitur substantia. Hoc posito dico, animal dupliciter v. g. posse considerari, vel in totâ suâ latitudine, ut includit omnia animalia; & ut sic dicitur totum potentiale respectu cuiuslibet speciei in particulari hominis, vel leonis, vel equi, quia ipsum genus includit omnes species, quælibet autem species non includit omnes, sed est vna pars omnium. ecce quo pacto genus est totum & quælibet species tantum est pars illius. Dixi, *quælibet species*; quia si omnes simul accipiantur, tunc respectu illarum genus non est totum, nec omnes simul sumptæ sunt pars Generis, sed ipsum genus.

Contra hanc doctrinam videntur stare recentiores, aliqui, putantes, genus non dici potestativum totum, eò quòd componatur ex speciebus. Mouentur primò, quia hæc compositio repugnat, ratio enim superior numquam potest componi ex inferioribus. Secundò, quia differentia inferiorum sunt extra conceptum genericum, ergo non sunt partes illius. Sed hæc obiectiones non obstant nostræ Conclusioni. Primò, quia aliud est loqui de rationalitate & hincibilitate, quæ sunt differentia animalis; & sic transeat, non componi genus, sed eas esse extra conceptum illius. Aliud verò, loqui de animalitatibus quæ sunt in homine, equo, (pone pro hac questione animalitatem realiter distingui à rationalitate) genus animalis v. g. constitueretur iuxta nostram sententiam ex omnibus illis animalitatibus simul sumptis, confusè cognitis, distinctis realiter à differentiis, non autem ex differentiis distinctis. Hoc, quod tunc contingeret realiter, de facto contingit ratione. Dico ergo, genus animalis dicere omnes animalitates ratione nostrâ confusè cognitæ, non verò dicere rationalitatem & hincibilitatem. Si ergo genus dicit omnes animalitates, ergo vna animalitas erit pars illius generis, & ipsum erit totum respectu cuiusque respectu autem omnium simul sumptarum non erit totum, sed æquale cum æquali. Hæc in sententiâ nostrâ & horum recentiorum, aientium animal ex parte obiecti esse omnes animalitates simul sumptas, videtur res esse & clarissima & necessariò dicenda, si loquendum sit consequen-

ter, quod ab his recentioribus non fuit bene consideratum.

Dices fortè adhuc, Cur ergo hoc modo genus dicitur totum potestativum? potius enim videtur dicendum totum actuale, quandoquidem actu includit omnes animalitates omnium specierum, ergo non solum in potentia erit totum, sed actu. Respondeo, Ideò genus dici totum potentiale, non actuale, quia licet actu ex parte obiecti includat omnes eas animalitates; tamen ita confusè tunc cognoscuntur, ut intellectus non possit proximè ex vi illius actus dicere eas ibi includi, sed indigeat clariori notitiâ ad id cognoscendum. Potest ergo ille conceptus explicari per alios clariore terminatos distinctè ad omnia inferiora, & ideò potestate continet omnia illa, actu autem, quia ea non distinguit, non dicitur totum actuale respectu omnium.

Imò etiam respectu ipsarum differentiarum rationalitatis & hincibilitatis, &c. genus potest dici totum potestativum: quia licet in conceptu generico ut sic illæ non explicentur, nec includantur explicite, omnes tamen confusè sub eo conceptu clauduntur, unde postea de omnibus potest prædicari, & omnes complectitur, ideò est totum potentiale respectu cuiuslibet illarum, respectu verò omnium simul sumptarum non est totum (ut paulò antè dixi) & fortè ab hac explicatione stant nonnulli recentiores aientes, ideò genus esse totum potestativum, quia est totum prædicabile de specie. Verùm hæc non satis rem explicant: inquirimus enim hoc ipsum, quâ scilicet ratione prædicabilitas de specie faciat genus esse totum. Nec hoc rursus explicatur dicendo, ideò id esse quia species ut subiicibilis respicit genus ut totum; rursus enim hoc videtur esse idem per idem, nec explicatur quid faciat subiicibilis. Clarè ergo vno verbo genus *animalis* ideò est totum, quia complectitur omnes species de quibus potest prædicari, quælibet autem species solum est pars, quia non est totum quod genus complectitur. Quid hoc clarius? 21

Hinc facile respondetur obiectioni, quæ fit contra explicationem eorum, qui ideò Genus dicunt esse totum, quia prædicatur de Specie. Obiicitur enim, ergo ob eandem rationem Differentia, quæ etiam prædicatur de Specie, erit totum respectu speciei, nec ratio animalis magis prædicabitur ut totum respectu hominis, quàm rationale, quæ est differentia; vtrumque enim seorsim est pars hominis. Respondeo ergo, non ideò præcisè quia prædicatur, sed quia prædicatur ut quid vniuersalius, & extendens se ad plura quàm se extendat homo; differentia autem ita prædicatur de homine, ut non latius se extendat quàm homo, ideòque non fit totum continens hominem, & aliquid aliud, sed æqualis homini. unde respectu illius non est totum. Si autem eadem differentia comparatur respectu Petri vel Pauli, tunc etiam est totum potestativum, sicut genus respectu speciei.

Obiicitur Secundò, Animal, quod prædicatur de homine, non se extendit ad brutum; ergo non est totum potentiale respectu hominis. Respondeo Primò, saltem sub disiunctione de homine prædicari omnia animantia: dixi enim supra Disputatione vi. num. 31. prædicationem vniuersalem esse disiunctiuam, id est, *homo est hoc vel illud animal*.

²² animal. Respondeo Secundò, etiam si in ipsa prædicatione tantum affirmaretur illud animal, quod cum solo homine identificatur; tamen, quia in apprehensione præcedenti, quia animal factum est genus, omnia animantia includebantur; ideo saltem respectu illius homo dicitur pars, & animal dicitur totum potestativum.

Hæc de modo, quo animal seu genus dicitur totum potestativum respectu specierum: sed quia etiam dicitur pars componens speciem, id adhuc restat explicandum. Dico ergo, genus ideo esse partem actualem, quia species, homo v. g. non solum dicit animalitatem, sed dicit rationale, tamquam duas partes Metaphysicas quibus componitur, sicut dicit animam & corpus tamquam partes physicas. Vno verbo tibi totum hoc mysterium declaro: animal dicitur totum respectu hominis, quia latius patet animal quam homo; dicitur pars, quia homo non solum dicit animal, sed dicit etiam rationale. Hic est totum hoc magnum sacramentum.

Adhuc tamen adverte, animal ut præsum non esse partem actum, id est actualiter non componere, sed esse tantum aptum componere; sicut anima separata non est pars actus hominis, quia actus non vinitur materię, sed est apta mediā vniōne componere hominem. Quod si aliquando diximus, animal ut præsum esse partem actualem, intelligendum est, quod sit tunc inadæquata essentia hominis, apta de se hominem componere actum. Deinde, è contrario animal ut iam contractum ad hominem, etsi tunc sit pars actualis illius, non tamen esse totum potentiale: quia ut iam contractum ad hominem, non est indifferens ad hoc ut prædicetur de pluribus differentiibus specie, neque est aliquid latius patens quam homo, in quā maiori extensione consistit essentia totius potentialitatis, ut supra dixi.

SVBSECTIO QVINTA.

Genus comparatur cum Differentiā & Specie.

CIRCA hanc comparisonem primò potest dubitari, quodnam sit perfectius, Genusne an Differentia; vel, quodnam perfectiori modo prædicetur? Respondeo, in modo prædicandi perfectius esse Genus quam Differentiam: Genus enim prædicatur in quid, & per modum per se stantis, Differentia verò per modum alteri adiacentis; perfectius autem est per se stare, quam adiacere alteri; in modo autem essendi perfectior est Differentia quam Genus. Hanc secundam partem probant nonnulli, quia forma est perfectior in modo essendi, quam materia: ergo, cum Differentia se habeat ut forma, Genus ut materia, perfectior erit in modo essendi Differentia quam Genus. Non placet hæc ratio. Primo, quia si esse formam est perfectius quam esse materiam, etiam prædicari ut formam erit prædicari perfectiori modo, quam prædicari ut materiam. Probo sequelam: quia illud in modo prædicandi est perfectius, quod prædicatur ut res perfectior: sed esse formam per se est quid perfectius, quam esse materiam, ergo prædicari ut formam est prædicari ut perfectius, quam prædicari ut materiam; ergo Differentia etiam in

modo prædicandi erit perfectior Genere, quod est contra te, & contra omnes. Secundò à priori, reicio hanc rationem; quia forma ut forma, videtur dependere, imò, excepta rationali, omnes necessario pendent à materiā, hæc autem à nullā formā pender, saltem à priori; ergo forma, ut forma, non est ex genere suo perfectior materiā, seu subiecto ut tali, ut patet in Angelo & animā rationali, ubi intellectionem esse formam animæ & Angeli, hæc verò esse subiectum, non arguit perfectiorem conceptum in intellectione, quam in Angeli animæque substantiā. Quod si formæ substantiales sunt perfectiores quam materia, id non habent ex conceptu formæ (ex hoc enim capite potius sunt imperfectiores) sed aliunde ex suis propriis differentiis.

Aliter ergo probanda est maior perfectio Differentiæ in modo essendi quam sit perfectio Generis; quia scilicet quò magis prædicata distat ab ente, eò sunt perfectiora; perfectior enim est perfectitas quam ens, & spiritualitas quam ens, & sensibilitas quam viuens, & rationalitas quam animalitas, & sic de aliis. Cum ergo Differentia magis distet à ratione communi entis, quam Genus, maiorem habet perfectionem in modo essendi, quam ipsum Genus.

Secunda comparatio fieri potest circa prioritatem: dicitur enim communiter Genus prius Specie. Sed hæc vno verbo explico, Genus scilicet dici prius Specie non tempore: cum enim non distinguatur realiter à Specie, non potest esse realiter prius, sed in subsistendi consequentiā, id est, in illatione; quia rectè valet consequentia, est homo, ergo animal; non verò è contrario, est animal, ergo homo. Idem est de Specie respectu Individuorum, & in vniuersum de omni ratione superiori respectu inferioris.

Tandem dubitari potest, an ratio communis vniuoca transcendens differentias possit esse genus. Ratio dubitandi est, quia cum ratio transcendens, v. g. ens, imbibatur in Differentiis, non possunt Differentiæ præcindi ab eā ratione, & consequenter illa ratio non potest esse compars differentiarum, quia compars debet præcindi ab aliā comparte: sed de ratione Generis est, ut sit compars cum Differentiā, iuxta hucusque dicta, ergo ratio transcendens Differentias non potest esse genus.

Communis sententia negat, ob rationem dictam: verum arbitror id non esse consequenter negatum iuxta definitionem communem Generis, quam ipsimet admittunt; quia ens v. g. etsi transcendens Differentias, de illis tamen in quid incompletè prædicatur, item de illis differentiibus specie, ergo est genus. Consequentia patet ex definitione supra posita Generis. Antecedens autem probatur, quia hæc prædicatio, homo est ens, est prædicatio in quid, ut negat nullus: est item incompleta, quia homo non solum est ens, sed etiam substantia viuens est, & est item apta fieri de pluribus differentiibus specie, scilicet de homine, de bruto, & de plantis, ergo est prædicatio rigorosè generica.

Dices, à me in hoc argumento peti principium: dum enim suppono, accidens & substantiam differre specie, iam suppono ens esse genus; quia non possunt illa differre specie, nisi contineantur sub genere. Sed huic replicæ facilè ego

respondeo, à me nomine Differentiæ specificæ intelligi præcisè differentiam magnam maiorem, quàm indiuidualem: hanc autem dari inter substantiam & accidens (etiā si ens sit transcendens) est per se notum, non ergo à me supponitur quod deberet probari. Circa quod

26 Aduerte, ad probandum, aliquod prædicatum esse genus, non requiri ut probetur illud prædicari in quid de pluribus differentiis specie formali, quod fortè vix aliquis notauit. Ratio est manifesta: quia prædicari de pluribus differentiis specie formali, idem est, quod prædicari de pluribus contentis sub genere. ergo quando probatur, ea, de quibus illa ratio prædicatur, differre specie, iam debet supponi ratio eis superior tamquam genus, & sic debet supponi, quod est probandum: differre enim specie, probatur ex eo quod sint sub genere; & esse genus, ex eo quod sit supra species. vbi manifestissimus circulus committitur; & propterea num. 1. eam definitionem Generis ut vitiosam reieci, & reiciam ampliùs Sectione 2. Debet ergo in differentiis specie pro differentiâ notabili viurpari: hæc autem differentia non defumitur ex eo quod sint sub genere, sed ex ipsis terminis apparet, ut dixi, inter substantiam & accidens. Quâ differentiâ suppositâ, si probetur eam rationem superiorem prædicari in quid incompletè de illis, eo ipso probatur, eam rationem esse genus; & simul ea, de quibus prædicatur, inter se differre specie, hoc est Differentia contenta sub ratione genericâ, quod à me in prædicto argumento præstitum esse si adhuc non recordaris, illud relege hic, quia ens prædicatur in quid incompletè de substantiâ & accidente, quæ inter se notabiliter differunt, (ut ex terminis apparet:) ergo illa ratio est generica, & consequenter substantia & accidens differunt formali specie.

27 Ad rationem supra in oppositum positam respondeo, ens prædicari ut partem; quia prædicatur ut aliquid essentia, non ut totum, ergo ut pars. Patet consequentia: quia quod pertinet ad essentiam alicuius, vel debet esse tota essentia, vel aliquid illius, id est, pars, nec potest dari medium. Quâ verò ratione id cohereat cum eius transcendentia, omnes tenentur explicare: ferè enim omnes fatentur, posse quidem ens præscindi à differentiis, etiā si è contrario differentia ab ente non possint præscindi (& nos infra Disputatione XI. à num. 2. ostendemus. hoc autem est, ens esse partem speciei, etiā si differentia non sint partes eiusdem speciei: quia licet in Physicis nequeat hoc distinguere ab illo, & esse compars illius, quin illud etiam distinguatur ab hoc & sit compars huius; in partibus tamen & distinctionibus Metaphysicis aliter res contingit, quod & aduersarij fatentur, asserentes, etiā si, quando præscinditur animal ab homine, maneat animal ut distinctum ab homine & ut pars illius, non tamen è contrario hominem manere distinctum ab animali & compartem illius, ergo bene stat ex eorum sententiâ, ens esse partem speciei, quia ab illâ præscinditur, quantumvis Differentia non sit compars respectu entis; quia ab illâ non potest præscindi, quod fusiùs eo loco citato declarabitur. Præterquam quod, requirere ad rationem generis ut sit pars, videtur omnino arbitrarium, & sine fundamento dictum, cum ex

nullâ particulâ definitionis Generis id videatur inferri, nisi ex illâ, quod prædicatur incompletè; sed neque ex hac: quia tu ipse admittis, posse contingere ut prædicetur ens incompletè, etiā si non sit compars respectu Differentiæ.

SUBSECTIO SEXTA.

An Genus habeat immediata Indiuidua.

QVÆRIMVS, an possint subiici generi indiuidua 28
immediata incompleta, v. g. an animal, antequam cōtrahatur ad rationale vel irrationale, contrahatur ad hoc & illud animal. Nonnulli, & præcipuè Thomistæ negant, eò quod animal non multiplicatur, nisi per rationale & irrationale. Dicendum tamen est primò, genus habere immediata indiuidua: quia ut Disputatione v. à numero 5. ostendi, singularitas incompleta non distinguitur ab ipsis prædicatis etiam superioribus. quare ens ut sit multiplex, non indiget differentiâ substantiæ vel accidentis, quia ante illas habet omnem multiplicitem quam post illas, etiā si non sit substantia aut accidens. Vnde, si per impossibile animal non contraheretur ad rationale & irrationale, adhuc essent tot animalia, quot modò, nisi quod tunc solo numero differrent, modò autem etiam differunt specie. Et hinc manet argumentum Thomistarū reiectum: nego enim illis, animal multiplicari per rationale; admitto verò per illud præcisè constitui diuersum specie. Quando igitur prædico, hoc animal est animal, facio prædicationem immediatam, quia inter hoc animal & animal nihil mediat: illa autem est prædicatio rationis genericæ, ergo genus habet immediata indiuidua.

Intelligenda tamen est conclusio materialiter, 29
id est, ut ea ratio, quæ habet genus, habeat immediata indiuidua, non quatenus genus est, sed quatenus species; quia illa prædicatio formaliter est specifica, est enim completa: genus autem ut genus formaliter non prædicatur completè, id enim propriū est speciei. Quid autem sit prædicatio completa, dixi supra, quando scilicet idem explicatur per prædicatum, quod includit subiectum, vnâ exceptâ indiuiduatione, quæ (ut diximus Sectione præcedenti) non necessariò explicatur, ut prædicatio sit Logicè completa, ut patet in illâ, Petrus est homo, quæ in omnium sententiâ est completa, etiā si Petreitas non explicetur per prædicatum, quæ tamen explicatur per subiectum: ergo illa erit completa, hoc animal est animal, etiā si non explicetur per prædicatum indiuiduatione, quæ explicatur per subiectum; erit ergo illa formaliter specifica. Vnde etiam fit, ut Genera vocentur cōmuniter Species intermedia: nec potest aliter explicari, cur dicantur species, nisi propter hanc rationem à nobis datam. Genus ergo ut genus formaliter non habet immediata indiuidua, etsi illa habeat formaliter ut species.

Nonnulli recentiores videntur ita admittere indiuidua immediata generi, ut formaliter etiam quatenus genus doceant illa habere: dicunt enim, hanc, hoc rationale est rationale, esse specificam, hanc verò formaliter genericam, hoc animal est animal, disparitatem assignant; quia rationale non est indifferens ut prædicetur de pluribus differentiis specie, genus autem seu animal potest

potest prædicari de pluribus differentiis specie, ideoque dicunt, esse prædicationem generis formaliter, *hoc animal est animal*.

30 Hæc doctrina ex dictis partim reiecta est, iam vero amplius reicitur; quia Genus, ut genus est, prædicatur de pluribus differentiis specie: sed in eâ prædicatione formaliter non prædicatur de pluribus differentiis specie, ergo in eâ non sortitur formaliter rationem generis. Maior & consequentia sunt evidentes. Minor etiam evidenter probatur: quia *hoc animal* & *illud animal* ut sic explicata, non differunt specie, sed solo numero. Declaro hoc ex differentiâ inter has propositiones, *homo est animal*, *equus est animal*, & has, *hoc animal est animal*, *illud animal est animal*. Illæ primæ sunt formaliter generis, quia *homo* & *equus* qui explicantur in eis ex parte subiecti, & de quibus prædicatur *animal*, differunt specie, & ideo prædicatur formaliter de pluribus differentiis specie, & incompletè, quia *homo* aliquid aliud dicit quàm *animal*; at *hoc animal* & *illud animal* ut sic non differunt specie. Item ut sic tota essentia illius subiecti est esse *animal*, unde respectu horum subiectorum non est *animal* prædicabile de pluribus differentiis specie, quo respondetur illorum argumento. Non enim adverterunt hi, prædicationis identitatem, formalitatem, adæquationem vel inadæquationem non desumi ex his quæ subiectum habet a parte rei, sed ex his quæ habet, prout hic & nunc explicatur in eâ propositione. Unde, licet ex parte obiecti idem significet *homo* quod *animal rationale*, hæc est identica, *homo est homo*; hæc verò non, *homo est animal rationale*: ita similiter hæc est propositio non solum completa, sed identica, *hoc ens est hoc ens*, etiam si explicite non declarantur differentie quæ sunt 31 essentielles illi enti. Ratio est: nam prout significatum per conceptum illum *hoc ens*, non habet aliam essentiam quàm *hoc ens* quod prædicatum dicit, ergo est propositio adæquata. Hoc tam mihi videtur evidens, ut nisi faciendo quæstionem de nomine, putem locum non esse dubitationi. Ulterius: ergo etiam si auferatur in illâ propositione *hoc*, & dicatur *hoc ens est ens*, erit prædictio adæquata formaliter. Probo consequentiam evidenter: quia tunc solum deest individuatione significata per *hoc*, quæ non necessarîo requiritur in prædicationibus adæquatis Logicæ, ut paulò antè dixi, & ostendi exemplo illius, *hic homo est homo*, ubi etiam non explicatur *hoc*; & in hac, *Petrus est homo*, ubi etiam non explicatur Petreitas: cuius ratio est, quia individuationes non pertinent ad scientiam, ideo illas non prædicari, non tollit, Logicè loquendo, adæquatas esse prædicationes.

Obiicies forte adhuc contra nostram sententiam: Hæc prædictio, *hoc ens est ens*, non potest esse prædictio formaliter specifica; quia ens non potest esse species, quandoquidem nullum habet supra se genus; ergo illa prædictio debet esse generica, ergo genus ut tale habet immediata individua. Respondeo, etiam illam prædicationem esse formaliter speciei prædicabilis, non subiectibilis: subiectibilis enim ut talis definitur, quæ subest generi; quod, quia non habet ens, 32 non est subiectibilis. At species prædicabilis non definitur formaliter penes ordinem ad genus superius, sed adæquate consistit in hoc, quod præ-

dicetur in quid completè de pluribus solo numero differentiis. Ostendi autem suprâ, *hoc ens* & *illud ens*, ut sic explicata, solo numero differre, sicut *hoc animal* & *illud animal*: unde de illis sic explicatis completè prædicatur ratio entis in quid, ergo habet omnes partes quæ ad definitionem prædicationis specificæ requiruntur; ergo hic & nunc formaliter est prædictio speciei, licet res prædicata sit genus in ordine ad alios actus.

Obiicies rursus: quando ego dico, *hoc animal*, saltem confusè attingo differentiam specificam per *hoc*, quam non explico per prædicatum *animal*; ergo illa prædictio est incompleta, ergo formaliter generica, ergo Genus etiam formaliter ut genus, habet immediata individua.

Respondeo Primò, retorquendo argumentum: quia vel apprehendere confusè differentiam sufficit, ut eam possim explicite prædicare, vel non. Si sufficit, ergo illa non erit prædictio immediata, *hoc animal est animal*, cum possit de illo subiecto, ut sic concepto, aliquid immediatius prædicari, scilicet ipsa differentia: sicut hæc non est prædictio immediata, *Petrus est animal*, quia inter *Petrum* ut sic conceptum, & inter *animal*, mediat *homo*. Ergo si illa est prædictio incompleta, ut contendis, non erit immediata, & consequenter destrues tuam sententiam, scilicet, Genus ut genus habere immediata individua. Si verò dicas, de illo subiecto, ut sic apprehenso, non posse prædicari expresse differentiam, ergo iam illa prædictio erit completa: quia prædictio completa est illa, in quâ de subiecto, ut sic apprehenso, seu prout hic & nunc in hac propositione ponitur, non potest alia ratio immediatius & adæquatius Logicè prædicari. Respondeo Se- 33 cundo, eo modo quo ex parte subiecti apprehenditur etiam differentia, eo etiam modo apprehendi per prædicatum: quia si *hoc animal* confusè cognoscit *rationale*, etiam *hoc animal* ex parte prædicati confusè & disiunctivè cognoscit *rationale*; ergo illa est prædictio completa, quia idem eodem modo conceptum, quantum ad claritatem vel confusionem, prædicatur, aut concipitur per subiectum; ergo est illa prædictio formaliter specifica, materialiter verò generica, quæ est mea sententia suprâ posita.

SECTIO II.

De Specie subiectibili.

SPECIES subiectibilis, quæ correlativa est Generis, definitur esse, quæ sub genere continetur.

Dicit quis: Genus definitur esse quod sub se habet species; iam autem hic Species definitur quæ est sub genere, ergo utraque definitio vitiosa apparet, quia videtur committi circulus. Respondebis, eam esse perfectam, quia definitio Generis, scilicet quod habet sub se species, non declaratur per definitionem speciei, ut sensus sit, Genus habere sub se species, est species esse sub genere. hic enim esset circulus vitiosus; explicaret enim idem per idem, voce actiua in passivam mutatâ: primam ergo definitionem Generis explicari per aliam clariorem, scilicet id esse, quod prædicatur de pluribus specie in eo quod quid.

Hanc tamen solutionem faciliè ego præcludo: quia in hac secundâ definitione etiam replicatur illud,

illud, de pluribus differentibus specie. iam ergo in omni definitione genus definitur per ordinem ad speciem subiicibilem, & hac in ordine ad genus: nec potest in aliquâ tandem fitti; quod & notavi supra numero 1.

- 34 Ideo speciem subiicibilem aliter definiendam putarem independentem à genere. Vel, quia hoc fortè esset difficile, genus dicerem esse id, quod de suis inferioribus in quâ incomplete predicatur: nec nominarem speciem ibi. Vel aliter, genus est quod de pluribus notabiliter differentibus predicatur in quâ: postea verò notabilem differentiam non explicarem, per hoc quod sit sub genere, sed aliunde ex ipsis terminis, & sic cessat omnis vitiosus circulus. Explicato verò iam genere independentem à specie, rectè explicatur, *Species est quæ sub genere continetur.*

Circa quam definitionem aduertendum, subintelligi in illâ immediate, aliàs etiam indiuiduis conueniret ea definitio, cum saltem mediâ specie generi subiiciantur: species autem differt ab indiuiduis, quia immediate subiicitur generi; nihil enim mediat inter ipsam & genus, indiuidua verò mediatè subiiciuntur generi.

Recentiores aliqui videntur supponere, inter genus & indiuidua nihil mediare, aiuntque hoc, quod est subesse generi immediate, esse commune & speciei & indiuiduo: sed supra à numero 28. iam hanc sententiam refutavi, ostendens, indiuidua non subesse immediate generi ut generi, sed ut speciei. Nam si sumatur, *hoc animal est animal*, illa est prædicatio speciei de indiuiduo, ut ibi ostendi: si verò sumatur, *Petrus est animal*, est quidem hæc prædicatio generica, non tamen immediata, quia inter *animal* & *Petrum* mediat *homo*, quæ mediatio non debet intelligi, quasi ex parte obiecti significetur aliquid medium; sed quoad conceptum nostrum. Neque etiam hi recentiores unquam dixerunt, *Petrum* ut sic conceptum immediate subesse generi; sed id putarunt esse verum in illâ propositione, *hoc animal est animal*, quæ supra à nobis ostensa est esse formaliter specifica.

- 35 Altera eiusdem speciei subiicibilis definitio est, ut species sit de quâ genus predicatur in eo quod quid incomplete. Hæc definitio coïncidit cum præcedenti, estque descriptiua: quia sicut in Vniuersali, ex eo quod sit commune multis, sequitur, esse prædicabile de illis; ita similiter ex eo, quod species contineatur sub genere, sequitur, genus esse prædicabile de illâ in quid incomplete, quare prima definitio est quidditatiua, hæc verò descriptiua.

Contra utramque definitionem speciei subiicibilis est difficile argumentum; ante quod Aduerte primò, de ratione speciei subiicibilis non esse prædicabilitatem: eo enim ipso quod subiiciatur generi, siue habeat indiuidua plura de quibus prædicetur, ut *species humana*, siue vniueum tantum indiuiduum, ut *species Angelica* in sententiâ D. Thomæ, & *relationes diuina*, quæ sunt immultiplicabiles intra speciem infimam (neque enim possunt esse duo Patres, aut Filij æterni) est species subiicibilis. Secundo aduerte, licet species subiicibilis non debeat esse necessario prædicabilis (ut iam dixi) speciem tamen prædicabilem semper debere esse subiicibilem: quia omnis species, ut talis, debet esse sub genere, componitur

enim ex genere & differentiâ: ex illo, ut ex ratione superiori; ex hac autem, ut ex ratione particulari, & contrahente genus. His positis,

Sic argumentor contra definitiones positas 36 speciei subiicibilis: Quia potest etiam indiuiduum immediate contineri sub genere, ergo non rectè definitur species, ut sit id quod immediate continetur sub genere. Consequentia est bona. Antecedens autem probatur: quia in specie merè subiicibili, utputa in relatione Filij diuini, ratio specifica & indiuidualis est eadem formalissimè; ergo etiam ratio indiuidui subest immediate generi. Patet consequentia: quia si formalissimè est idem ratio indiuidualis, & specifica etiam in ordine ad nostros conceptus, & ratio specifica subiaceret immediate generi, etiam indiuidualis subiaceret necessarium est; ergo non est proprium speciei subesse immediate generi. Respondeo, concedendo, posse aliquod indiuiduum subesse immediate generi, addo tamen, id tantum contingere, quando illud indiuiduum est simul formalissima species. quare nego, illam definitionem conuenire aliis à definito: quia etiam conueniat illi indiuiduo, conuenit tamen quatenus est formalissimè species, non quatenus est indiuiduum, quando autem nos supra diximus, indiuiduum non subesse immediate generi, loquebamur de indiuiduo, quod non esset species, sed inferius speciei. Quod si obicias, ergo indiuiduum poterit definiti esse id, quod immediate subiaceret generi. Facile respondebo, negando sequelam: 37 quia non omnia indiuidua subiacerent immediate generi, quia nec omnia sunt idem ratione nostrâ cum specie subiicibili, ut patet in illis speciebus, quæ sunt multiplicabiles intra eandem speciem, Petrus v. g. non est species hominis, sed indiuiduum illius speciei; quare de illo non immediate prædicatur *animal*, mediat enim homo; & consequenter non subiicitur immediate animali, non ergo potest indiuiduum ut sic definiti esse id quod immediate subiaceret generi, potest verò species, ut patet ex dictis, quia nulla est quæ non subiaceret immediate generi.

Rogabis pro perfectâ notitiâ speciei subiicibilis, quo actu intellectus fiat; an eo quo genus abstrahitur à speciebus, an per cognitionem quâ genus concipitur, ut quid superius ad ipsam speciem.

Pro solutione huius difficultatis aduerto contra nonnullos, per illum actum, quo animal v. g. formaliter constituitur in ratione generis, non constitui formaliter speciem, quia species constituitur formaliter per actum, quo cognoscitur differentia simul cum genere per modum vniuei, ut quando dico *homo*. At genus fit per actum quo formaliter non apprehenduntur differentia, sed tantum ipsa ratio generica, ergo non per eundem actum per quem fit genus, fit & differentia. Et licet per actum, quo fit genus, maneat ipsum genus prædicabile, & superius; non tamen respectu specierum formaliter, quia adhuc non est factu species formaliter: solum ergo tunc genus erit superius respectu specierum fundamentaliter propter rationem dictam.

Aduerte Secundo, neque speciem fieri subiicibilem per actum, quo abstrahitur ratio specifica ab indiuiduis. Patet clarè: quia species subiicibilis, ut talis, non constituitur per hoc quod habeat

habeat plura individua sub se, id enim proprium est speciei prædicabilis, sed quia subest generi: hoc autem non habet, quia fiat superior suis individuis.

Aduerto Tertio, speciem subiicibilem posse dupliciter considerari, vel secundum rationem speciei in quâ conuenit cum prædicabili, vel secundum rationem subiicibilis, in quâ ab illâ differt. His positis,

Respondeo, speciem in ratione subiicibilis constitui & per hoc quod genus abstrahatur ab ipsâ, & per actum quo genus & differentia concipiuntur per modum vnius. Probatur, quia species subiicibilis dicitur duo: & esse ens constitutum ex genere & differentiâ, & esse inferius ipso genere, eo autem ipso, quod genus & differentia apprehenduntur per modum vnius, iam est constituta species prout abstrahit à prædicabili & subiicibili. Si autem ei iam sic constituta accedat actus, quo genus fiat superius illi, iam ipsa manet inferior, & subiicibilis generi: nam idem est Petrum esse Paulo superiorem, & Paulum esse inferiorem Petro: ergo idem erit genus constitui, vt superius respectu speciei, & hanc constitui vt inferiorem seu subiicibilem, quod non indiget maiori explicatione.

SECTIO III.

De Specie prædicabili.

SUBSECTIO PRIMA.

Eius definitio explicatur.

³⁹ SPECIES prædicabilis, definita à Porphyrio, est, *qua de pluribus differentiis numero in eo, quod quid completè prædicatur*. Tota hæc definitio supra explicata est Sectione I. dum egimus de definitione Generis: vbi ostendimus, quâ ratione Genus & Species inter se distinguantur, quia scilicet per prædicationem specificam explicatur tota essentia subiiciti, secus per genericam. Ex quo intelliges, quâ ratione etiam alia ipsa prædicabilia, v. g. Differentia, Proprium, & Accidens, possint esse species, quando scilicet prædicantur de hac & illâ Differentiâ, Proprio, & Accidente, vt patet in hac prædicatione; *hoc rationale est rationale, hoc risibile est risibile*: quia in his *rationalis* & *risibilis* prædicantur substantiue per modum per se stantis. Aliunde verò est prædicatio completa, iuxta dicta supra, vbi idem diximus de prædicatis genericis; ergo erit specifica.

Hic aduerte, etiam si definitio, *hominis* v. g. solum prædicetur de pluribus differentiis numero, & completè, v. g. *Petrus est animal rationale*, non tamen esse propriè prædicationem speciei, quia non est absolutè *in quid*, sed *in quid*, & *quale*: *in quid*, quatenus prædicatur expresse genus; *in quale* verò, quatenus expresse prædicatur differentia, vnde est prædicatio partim generica, partim differentialis: species autem debet esse vnicum tantum prædicabile, & omnino *in quid*, idcoque debet fieri per nomen substantiuum, completens indiuisibiliter & implicite ipsum genus, & differentiam, vt *homo*, *equus*, &c.

⁴⁰ His positis, quæ certa sunt, duo possunt in

præsenti dubitari. Primum est, an species subiicibilis subalterna, v. g. *animal*, *uiuens*, *corpus*, sit etiam species prædicabilis. Communiter negatiue respondetur; quia species subalterna est idem ac genus, genus autem non est species prædicabilis, ergo nec ea species. Censeo tamen, speciem subalternam non vt subalternam, sed materialiter, quatenus est prædicabilis de hoc & illo individuo incompletè, esse speciem prædicabilem. Hæc est certa ex dictis à num. 28. vbi ostendimus, genus v. g. *animal*, quando prædicatur de individuo immediatè de hoc & illo *animali*, fortiri rationem speciei prædicabilis; ergo id etiam poterit habere species subalterna, quæ idem est cum genere. Si autem sumatur vt subalterna, non est formaliter prædicabilis completè, quia vt talis respicit essentialiter alias differentias essentielles, quibus medianibus respicit indiuidua; ergo vt subalterna formaliter non comparatur cum individuo, tamquam completa illorum essentia, sicut neque genus, formaliter vt genus, respicit completè sua inferiora.

Secunda difficultas est, an ratio personæ diuinæ sit species, an genus respectu trium diuinarum personarum. Negant aliqui, quia tres diuinæ personæ sunt omnino æquales inter se, species autem non possunt esse æquales. Sed hæc ratio omnino displicet, & in eâ committitur circulus: quia dum hi sibi obiciunt, species posse esse inter se æquales, vt patet exemplo personarum diuinarum; respondent, propterea personas diuinas non differre specie, quia sunt æquales; aliunde autem dicunt eas esse æquales, quia non differunt specie. Absolutè autem eos rogo, dicant mihi, vbi in definitione speciei sit particula aliqua quæ excludat æqualitatem, Diuersitatem fautor requiri: at diuersitas nõ requirit inæqualitatem, quia diuersitas datur inter personas diuinas, & non datur inæqualitas (siue deret species, siue non) ergo gratis requirunt ad rationem speciei eam inæqualitatem, propterea positiue Disputatione I. de Animâ à num. 255. ostendam, duas species posse esse omnino æquales; vbi longior erit nobis cum his recentioribus concertatio.

Dicendum ergo est, personam diuinam vt sic ⁴¹ esse genus respectu huius & illius personæ diuinæ, & has inter se formali specie differre. Secundo, Patrem, Filium & Spiritum sanctum, non esse speciem prædicabilem, quia non conueniunt, nec possunt, nisi vnico tantum individuo: ad speciem autem prædicabilem requiritur multiplicabilitas indiuiduorum intra eam speciem (vt ex dicendis Subsectione 2. constabit) differrent ergo inter se specie subiicibili, quæ non petit hanc multiplicabilitatem, sed solum contineri sub genere, quod hæc personalitates habent.

SUBSECTIO SECUNDA.

An Species, quæ vnicum habet indiuiduum, sit prædicabilis.

QVÆRIMVS, vtrum Species subiicibilis, quæ vnicum tantum habeat indiuiduum possibile (vt de speciebus Angelicis ex mente D. Thomæ in materiâ de Angelis, pro præsentî quæstione suppono, & de relationibus diuinis ex Catholica sententiâ numero præcedenti diximus) sit etiam

etiam species prædicabilis, an verò ad hanc requirantur plura indiuidua possibilia. Adeò certum videtur ex ipsa definitione speciei, requiri pluralitatem indiuiduorum, vt à nemine in dubium id reuocatum fuisset, nisi Caietanus cap. 4. de Ente & essentia, & cap. 4. de Specie, pro opposita opinione stetit contra mentem Angelici Doctoris, qui Parte 1. quaest. 13. artic. 9. in corp. expressè docet, nomen *Deus* esse incommunicabile, idcoque non Vniuersale, nisi summum in
 43 sententià eorum qui fingunt plures Deos. vbi D. Thomas ad Vniuersalitatem expressè requirit multipliciter; quæ quia verè non est in Deo, iuxta doctrinam Catholicam, ideò abolutè negat esse Vniuersale: quia autem in errore gentium esset multiplex Deus, in illis fatetur futurum Vniuersale. Ratio autem, quæ mouit D. Thomam, & quæ manifestè suadet communem sententiã, est; quia Vniuersale debet esse vnum in multis in ratione vniuersali (vt diximus Disputatione IV. initio) sed species quæ vnicum tantum habet indiuiduum possibile, non potest esse vna in multis, ergo non potest esse vniuersalis, ergo nec prædicabilis. Res hæc adeò est clara, vt superfluum sit in eã diuini inmorari.

Omitto rationem, quã nonnulli probant hanc Conclusionem, desumptam ex eo, quòd non posset tunc ratio specifica præcindi ab indiuiduali, eò quòd eisdem, quibus esset simile illud indiuiduum per rationem specificam, esset etiam per indiuidualem; præcisio autem non posset esse nisi habeat pro fundamento similitudinem & dissimilitudinem: omitto, inquam, hanc rationem; quia (vt ostendi Sectione 1.) independentè à similitudine & dissimilitudine dari potest præcisio, possetque aliquis eas específicas operationes, quibus Gabriel differret à Michaële, concipere, & consequenter rationem specificam illius non cogitando an esset vnicum, an plura indiuidua. Fateor, Thomistas hoc non posse docere, eò quòd ipsi indiuiduationem solum concipiant penes ordinem ad materiam: qui ordo cum in Angelis non sit, necessariò in conceptu specifico deberet concipi ratio indiuidua, si conceptus ille vt specificus cognosceretur. Dico vt
 44 *specificus*, quia posset concipi ea differentia specifica, & dubitari an esset vltima; & consequenter, an adhuc etiam post illam esset aliqua alia ratio indiuiduans. Omisã ergo hac impugnatione, do Caietano, in eo casu posse præcindi rationem specificam ab indiuiduali; addo tamen, inde nullo modo sequi, illam speciem esse Vniuersalem, quia ad hoc requiritur, vt possit esse in pluribus: sed quantumuis illa præcindatur, semper dicit ordinem ad vnicum tantum indiuiduum; ergo quantumuis præcisã, semper est singularis, sicut quamuis natura diuina præcindatur à personis, semper est singularis, quia semper est immultiplicabilis.

Dices Primò pro Caietano, Illa natura potest ita confusè cognosci, vt ignoretur sit necne multiplicabilis: sed tunc concipitur per modum rei vniuersalis, ergo illa natura potest fieri Vniuersalis. Confirmatur Primò, illa natura vt sic accepta non est singularis, ergo Vniuersalis. Secundo, quia entia spiritualia non possunt cognosci à nobis nisi ad modum entium materialium; sed entia materialia necessario sunt multiplicabi-

lia, ergo etiam spiritualia debent à nobis concipi vt multiplicabilia; ergo vt Vniuersalia, ergo species Gabrielis, quantumuis sit determinata ad vnicum indiuiduum, poterit à nobis fieri vniuersalis per intellectum.

Vt ab hoc vltimo incipiamus, Primò respondeo, non esse de ratione, & conceptu entis materialis, posse esse Vniuersale; quia indiuiduatione materialis non est Vniuersalis: & casu quo esset aliquod ens materiale immultiplicabile (quod fortasse non repugnat) non esset vniuersale. Secundo respondeo, non debere concipi res spirituales omnino sicut res materiales; (neque enim debet concipi Angelus vt compositus ex materiã & formã:) ergo non quia res materiales sunt vniuersales, ideò debent concipi spirituales ad modum vniuersalium. Alioquin etiam natura diuina deberet esse vniuersalis, iuxta Caietanum, quod tamen ipse negat, nescio, quã consequentiã. Tertiò: Transeat, eam concipi ad modum Vniuersalis, inde tamen non sequitur, esse Vniuersale, sed concipi ac si esset vniuersalis; sicut non quia concipitur vt res materialis, ideò debet esse materialis; nec quia Angelus concipitur per modum formosi iuuenis alati, ideò ipse verè est iuuenis alatus. Arguit ergo Caietanus in quatuor terminis, saltat enim ab eo, quòd concipiantur per modum Vniuersalis, & infert, ergo in se sunt vniuersales. quod eodem modo etiam debuisset de naturã diuinã, propter eandem rationem, docere. Ad præcipuam obiectionem respondeo, posse quidem illam entitatem ita confusè cognosci, vt intellectus nequeat discernere, sit necne multiplicabilis; nego tamen ideò esse vniuersalem: inde enim tantum inferatur non posse ab intellectu discerni, vtrum sit vniuersalis necne, non verò illam in se esse vniuersalem. Ratio est, quia, vt sit Vniuersalis verè & realiter, debet esse verè & realiter multiplicabilis: at non sit multiplicabilis verè & realiter, ex eo quòd intellectus ignoret eius immultiplicabilitatem. Ad primam confirmationem concedo, 46 illam entitatem concipi vt vniuersalem, nego tamen esse Vniuersalem ob defectum multiplicabilitatis. Sed vrgebis: Vniuersale adæquatè est per intellectum, ergo si concipitur vt vniuersalis, verè erit vniuersalis. Respondeo, Vniuersale non esse adæquatè per intellectum, supponit enim multipliciter in re vniuersali, quæ multiplicitas non esset verè in illa naturã de quã loquimur, & consequenter non posset fieri vniuersalis.

Dices secundo pro Caietano, Hæc prædicatio, *hic Angelus est Michaël* non est idemtica, ergo specifica. Mala consequentiã, quia, vt prædicatio non sit idemtica, sufficit, si diuerso modo res explicentur per prædicatum quàm per subiectum, quod potest contingere per terminos omnino æquales, vt patet in hac, *homo est animal rationale*, & *hic homo est Petrus*, & aliis propè infinitis. Cum ergo per *hunc Angelus* diuerso modo explicetur natura quàm per *hunc Michaël*, etiam si non sit prædicatio vniuersalis, non tamen erit idemtica.

Rogabis, an saltem negatiuè illa natura esset vniuersalis, quatenus non cognosceretur expressè, vt positiuè singularis. Quæstio est de modo loquendi, in quã nonnulli negantes præcisiones, negant etiam naturam futuram vniuersalem negatiuè,

gatiuè, eò quòd non posset præcindi à singularitate. Sed hi Auctores minus consequenter loquantur: nam si sermo sit de præcisione obiecti, certum est, hanc non requiri ad Vniuersalem in eorum sententià eas præcisiones negante; si verò sit sermo de præcisionibus formalibus, ipsi eas expresse concesserant inter eam naturam & indiuiduationem, & nos suprà Disputatione vi. num. 12. easdem ostendimus; ergo ob defectum præcisionis non rectè negatur illi naturæ vniuersalitatis negatiua. Aliunde ergo id debet negari, quia scilicet illa natura vt sic concepta, positiuè esset singularis, ergo non vniuersalis negatiuè. Consequentia est bona. Antecedens probatur: quia actus terminatus ad illam naturam, positiuè est singularis in essendo & representando, quia & ipse positiuè est vnus, & positiuè representat vnā solam naturam in se vnā positiuè; ergo natura, vt denominata ab illo actu, etiam est positiuè singularis. Quare nos suprà ad actum vniuersalem requisimus, vt positiuè terminaretur ad plura indiuidua; ergo illa natura non esset vltimo modo Vniuersalis, nisi eam dicas *Vniuersalem negatiuè*, hoc est negantem vniuersalitatem, quo sensu libenter id tibi concedam.

Hic solet disputari, vtrum genus in vnā specie, & hæc in vno indiuiduo reperiri possit. Res est facilis: cui respondeo, totum, quod dicit genus ex parte obiecti, non posse in vnā specie (idem de specie respectu indiuidui) reperiri. Ratio ex dictis est manifesta, quia genus dicit omnes species, & species omnia indiuidua: sed vna species non est omnes, nec vnum indiuiduum est omnia indiuidua, ergo nec vna species continet totum, quod dicit genus ex parte obiecti, nec vnum indiuiduum totum, quod dicit species. Thomistæ putant, totum, quod dicit genus, in ipsorum sententià, esse in qualibet specie, quia est animalitas v. g. abstracta, quæ eadem est in Petro & Paulo. Sed hoc iam suprà reieci, ostendens, terminos implicare, dum realiter ponitur eadem animalitas in hominibus distinctis etiam in ipsa animalitate: probauimus insuper, etiam si abstrahatur ratio animalis, non tamen totam adæquatè posse de quolibet verè prædicari, alias vnica esset in omnibus animalitas.

Hæc, si loquamur ex parte obiecti, quòd si sermo sit de eo, quod genus dicit quantum ad modum concipiendi, tunc fateor, totum genus saluari in vnā specie, quia ex parte modi concipiendi non aliter omnia animalia concepta sunt, quam si vnicum tantum esset, & eadem voce, quæ genus totum concipitur (v. g. *animal*) eadem inquam voce, de homine etiam solo dicitur & prædicatur, *homo est animal*: imò de vnicò solo indiuiduo, *Petrus est animal*, quo videtur totum genus prædicari de vno, & reuerà totum affirmatur, licet disiunctiue. & hoc modo locum habet, quod communiter dicitur, totum genus saluari in vnica specie.

Fateor, aliter etiam posse dici totum genus in vnā specie contineri, hoc est, intensiue, quia genus, v. g. *animal*, solum dicit principium sentiendi, totum autem hoc continetur à quolibet animali, etiam si in re non sit tam perfectum vnum ac alterum, vt per se patet. Vnde concludo, Speciem imperfectiorem in re nec extensiue esse totum genus, nec intensiue totam illius per-

fectionem continere, quia non continet totam perfectionem alterius speciei nobilioris, quæ est pars generis in nostrā sententiā: è contrario verò speciem nobilissimam, vt inter animalia hominem continere intensiue totam perfectionem generis, id est, non esse in genere animalis quid perfectius, ac intensiue non continere in re totum, quod genus dicit, quia hoc includit etiam alia animalia: sicut solet dici, Deum solum intensiue esse tam perfectum ac ipsum Deum & omnes simul creaturas, extensiue verò plus dicere aggregatum ex Deo & creaturis, quam solum Deum. Quæ de Genere dixi, dicta etiam puta de Indiuiduis respectu Speciei, suppono enim aliunde, etiam Indiuidua posse esse inæqualia in perfectione.

SECTIO IV.

De Indiuiduo.

POST Speciem sequitur Indiuiduum correlatiuum illius, & quatenus Prædicabile inclusum in ipsā specie, vt dicam infra. Dupliciter sumi potest Indiuiduum, sicut & omnia alia prædicata superiora; vel primò-intentionaliter, id est secundum id quod habet à parte rei, vel secundò-intentionaliter, id est secundum id quod habet per intellectum.

SVBSECTIO PRIMA.

Indiuidui primæ intentionis definitio.

DEFINITVR Indiuiduum primò-intentionaliter esse id, cuius collectio proprietatum in nullo alio potest reperiri. Proprietates, de quibus hic est sermo, continentur his carminibus:

Forma, Figura, Locus, Tempus cum Nomine, Sanguis,

Patria, sunt septem, quæ non habet vnus & alter.

Quis enim vnquam vidit duos homines eiusdem omnino ætatis, isdem parentibus, eodem loco natos, eiusdem altitudinis, nominis, faciei, ingenij, & indolis, ita vt nullum esset vestigium quo dignosci possit inter illos?

Aduerte Primò circa hanc definitionem, non esse intelligendam de eisdem proprietatibus numero: nam in hoc sensu non solum tota collectio, sed neque aliqua ex illis potest naturaliter esse in eodem subiecto; quia accidens non potest naturaliter esse in duplici subiecto. Intelligenda ergo est de accidentibus omnino similibus. Aduerte secundò, siue de omnino similibus, siue de iisdem numero ea definitio intelligatur, non repugnare in ordine ad potentiam absolutam, totam illam collectionem esse in duobus indiuiduis: quare in rigore Metaphysico illa definitio non est bona; solum ergo erit descriptiua, quatenus, etsi Indiuiduum non constituatur formaliter per ea accidentia, in ordine tamen ad nos per illa dignoscitur. Aduerte Tertiò, in eà non comprehendendi nisi summum Indiuiduum humana, & bruta: nam Indiuidua rerum inanimatarum non habent prædictas proprietates (vt intuenti patebit) & aliquando ita inter se sunt similia, vt inter illa discerni nequeat, vt patet inter duas partes aquæ, albedinis, aut ligni inter se.

Ideo

Idem melius D. Thomas Parte 1. quæst. 29. artic. 4. definit Indiuiduum, quod est *indivisum in se, & diuisum à quolibet alio*, id est, id cui repugnet diuidi in alia plura, quæ sint idem adæquatè cum ipso. Quare homo v. g. Petrus, etsi constet animâ & corpore, in quas possit diuidi, quia tamen non diuiditur in eas vt in res quæ sint idem adæquatè cum ipso, absolute est Indiuiduum. Item papyrus bipalmaris est Indiuiduum, quia licet habeat plures partes in quas diuidatur, non tamen quælibet est idem adæquatè cum ipsâ. Vbi aduerte discrimen inter Indiuiduum & rem indiuisibilem, quod Indiuiduum non dicit negationem partium (vt ex dictis constat) secus autem res indiuisibilis.

Obiicies, Etiam res vniuersalis non potest diuidi in plura quæ sint idem adæquatè cum ipsâ; ergo prædicta definitio non est propria Indiuidui. Respondeo, rem vniuersalem vt vniuersalem debere diuidi in plura, quæ sint à parte rei multa in eâ ratione in quâ ipsa est vnum per intellectum, in quo distinguitur ab Indiuiduo: omnes homines v. g. sunt vnum per intellectum extrinsecè, non in ratione omnium hominum; quia à parte rei habent esse vnum in ratione omnium hominum, hoc est, non sunt bis aut ter omnes homines. Fiunt ergo vnum, id est vnus homo extrinsecè, & in hac ratione hominis habent à parte rei esse plura, quorum quilibet sit vnus homo: vniuersale ergo vt vniuersale, & oppositum Indiuiduo, debet diuidi in plura, quorum quodlibet sit adæquatè idem cum ipso, vt sæpè iam explicui.

SVBSECTIO SECUNDA.

Datur ratio communis Indiuiduis.

IN præsentī celebris est difficultas, vtrum dari possit ratio Indiuidui communis omnibus indiuiduis. Ratio dubitandi est, quia ex vnâ parte omnia conueniunt in esse Indiuidui, ex aliâ verò ratio Indiuidui est, quâ vnum vltimò distinguitur ab alio; ergo ratio Indiuidui non potest esse ratio conueniendi, ergo neque communis. In hac quæstione sit

53 PRIMA CONCLUSIO. Dari potest ratio Indiuidui incompleti communis omnibus Indiuiduis, quantumvis inter se dissimilibus. Hæc est diui Thomæ Parte 1. quæst. 30. artic. 4. in corp. Hurtadi Disputat. 5. §. 59. Est tamen contra Caietanum cap. de Specie, in quo eius inconsequentia est notanda, dum (vt supra vidimus) rem omnino immultiplicabilem dicit posse esse vniuersalem, etiam si in vno tantum reperiri possit; Indiuidui verò rationem, quæ verè multis conuenit, negat Vniuersalem. Nostra sententia probatur à nonnullis, quia à Petro & Paulo abstrahitur ratio communis hominis, ergo datur ratio communis Indiuidui. Hæc probatio non est ad rem: non enim dubitamus in Indiuiduis dari rationem communem, scilicet specificam, sed quærimus an detur ratio communis, quæ abstracta explicetur conceptu Indiuidui. Melius ergo probatur, quia Indiuiduum incompletum idem est, ac vnum transcendentaliter: imò ostendimus supra, omnia prædicata superiora seipsis, & non per aliquid à se distinctum re aut ratione, habere

re esse plura, seu Indiuidua incompleta illius rationis. ergo si homo & equus conueniunt in ratione animalis, conueniunt etiam in vnitate incompleta illius, quæ non est distincta à ratione animalis, seu conueniunt in hoc quod quodlibet habet suam vnitatem numericam, & quodlibet est indiuiduum animalis.

SECUNDA CONCLUSIO. Potest dari ratio Indiuidui completi communis omnibus Indiuiduis. Hæc patet ex præcedenti: quia si ab Indiuiduis incompletis potest abstrahi ratio communis, à fortiori à completis, quæ non tam latè patent, neque includunt tantam differentiam quantum Indiuidua incompleta. Deinde probatur à nonnullis, quia idem Petrus & Paulus conueniunt in ratione hominis, quia verè vterque est homo; sed similiter verè vterque est Indiuiduum, ergo conueniunt in ratione Indiuidui. Non vrget hoc argumentum: sicut si quis probaret canem celestem & terrestrem verè conuenire in ratione canis, quia vterque verè est canis, ineptè argueret; quia potest esse conuenientia in nomine cum disconuenientia in re significatâ, quod in omnibus æquiuocis contingit. Posset ergo quis respondere, Indiuiduum esse nomen æquiuocum, quod impositum sit ad significandas plures res formaliter vt differentes, id est, ad significandas rationes differentiales indiuidualiter, ideoque licet quodlibet verè dicatur Indiuiduum, non tamen idem posse ab illis rationem communem abstrahi.

Idem ergo probo Conclusionem efficaciter à priori: quia possum omnia Indiuidua concipere quatenus sunt similia in hoc, quod est esse indiuisa in se, & diuisa à quolibet alio, quia in hoc non distinguuntur; tam enim Petrus est indiuisus in se, & diuisus à quolibet alio, quàm Paulus, & quàm lapis, & cælum, &c. Conueniunt ergo omnia Indiuidua in esse indiuidui: item in hoc, quod est quodlibet esse completum in suo esse, omnia etiam conueniunt, vt de se patet; ergo conueniunt vniuocè in ratione Indiuidui completi, etiam si differant in ratione talis Indiuidui Petri vel Pauli, &c. Sicut etiam conueniunt in ratione animalis, etsi differant in rationibus specificis, quod verum est de omnibus Indiuiduis omnium entium.

Aduerte, Indiuiduum supra rationem specificam non addere formalitatem aliquam re aut ratione distinctam (vt Deo duce ostendimus in Metaphysicâ, dum de Vnitate entis egerimus;) sed solum addere cognitionem aliquam magis explicitam ipsius rationis specificæ, quatenus magis explicitè cognoscitur dum distinguitur ab aliis, quàm dum confunditur cum illis. Quare prædicatio Indiuidui, v. g. *Petrus est indiuiduum homo*, est prædicatio partim specificâ, quatenus ratio hominis de illo prædicatur; & partim est prædicatio propriæ Logici quarti Prædicabilis, quatenus vnum concipitur à nobis vt passio, ac proprietas entis aut hominis, quæ pertinent ad Proprium, vt dicemus.

Sed contra Conclusionem obiicies Primò, Porphyrius definiuit Indiuiduum esse id, quod de vno tantum prædicatur; ergo Indiuiduum non est commune pluribus. Respondeo, Indiuiduum posse dupliciter sumi: vel vt omnino perfectè cognitum secundum propriam rationem differendi,

rendi, in quo sensu non est prædicabile de pluribus. & in hoc sensu debet intelligi Porphyrius: nam Petrus v. g. vt Petrus omnino explicite cognitus, non est prædicabilis de pluribus, quia Petreitas non est pluribus communis. Alio modo sumi potest Individuum, vt minus clarè cognitum, quatenus dicit esse indiuisum in se, & diuisum à quolibet alio, siue Petrus sit siue Ioannes. & in hoc sensu est quid commune pluribus, quia (vt dixi numero precedenti) omnia conueniunt in hoc, quod est esse indiuisa in se; in quo sensu non negauit Porphyrius Individui vniuersalitatem, & si negauit, non bene.

57 Secundo obicitur: Formalis ratio differendi non potest esse ratio conueniendi; sed indiuiduatio est formalis ratio differendi, ergo in eà non potest esse conuenientia. Pro solutione huius objectionis supra etiam factæ in ratione dubitandi, dicunt nonnulli, in ipsâ formâ dissimilitudinis esse etiam conuenientiam, albedo v. g. est dissimilis nigredini, & etiam est similis; similis quidem in hoc, quod est esse illi dissimilem. Ita similiter de Individuatione. Est (inquiunt) ratio differendi, & etiam est ratio conueniendi, quatenus inter se conueniunt Individua in hoc quod est differre. Vnde fatentur, ab ipsâ ratione formalis differendi posse abstrahi rationem communem conueniendi.

58 Fateor, me non capere, quâ ratione possit dari similitudo inter duas res præcisè in eo, quod est eas esse dissimiles. Pro quo aduerte, me non loqui in sententiâ Thomistarum, asserentium, dissimilitudinem esse relationem quamdam realem resultantem realiter ex re dissimili: quia in hac sententiâ rectè conueniunt res dissimiles in dissimilitudine, quatenus ambæ fundant relationem realem dissimilitudinis, quæ relatio realiter est eisdem speciei in vtroque subiecto: & licet tunc quasi occasio remota similitudinis sit diuersitas, formaliter tamen & proximè solum sumitur à conuenientia earum relationum. Et vt prædictos Auctores excusè, puro, eos in hoc sensu locutos, enamsi id sit difficile creditum, eò quod ipsi omnem negant relationem distinctam. Ego autem loquor in meâ sententiâ, asserente, dissimilitudinem nihil esse aliud, quam ipsas duas res diuersas inter se: in quâ sententiâ videtur idem esse, dicere esse similes, quia sunt dissimiles; ac dicere, conueniunt, quia non conueniunt: quod ex ipsis terminis implicatorium apparet, datur enim contradictorium conclusionis pro ratione conclusionis.

Confirmatur à priori: quia, vt duæ res sint vere similes inter se, debent conuenire in aliqua formalitate, quæ reperitur in vtraque entitate, in quâ sit conuenientia; sed ex eo, quod duæ res sint diuersæ inter se, non resultat in illis aliqua formalitas eadem, ergo neque ex eo quod duæ res sint dissimiles, potest resultare in illis similitudo. Quod autem dicatur conuenire in eo quod est esse dissimiles, & improprius modus loquendi, sicut quando dicitur canis celestis & terrestris conueniunt verè in hoc, quod est esse canis, in re enim hæc propositio nullam aliam denotat conuenientiam, quam in nomine, & in modo loquendi, quod idem est in nostro casu.

59 Reiectâ ergo hac solutione respondeo ad argumentum principale, per indiuiduationem in

communi significatam non differre Petrum à Paulo; vnde non mirum, si illa sit ratio communis, differre verò per indiuiduationem perfectè explicatam, scilicet per Petreitatem, à quâ non potest abstrahi ratio communis, quia (vt supra dixi) etiamsi Petrus differat à Paulo quatenus Petrus est, non tamen quatenus vnus homo est (nam hoc etiam Paulo conuenit, quantumvis illi non conueniat esse Petrum:) potest ergo ex ipsis indiuiduationibus abstrahi ratio communis indiuidui. imò posset quis addere, inter-indiuidua dari posse summam similitudinem. Quo posito, non dubium quin ab vltimis indiuiduationibus possit abstrahi ratio communis, cum in illis indiuidua sint omnino similia.

Sed vrgebis contra primam solutionem, quia non minus ab vltimis indiuiduationibus potest abstrahi ratio communis, quam à non-vltimis, quia illæ etiam conueniunt in hoc, quod est esse vltimam rationem differendi, & esse indiuiduationes sub eadem genericâ ratione communi; ergo etiam ab illis potest abstrahi ratio communis. Deinde etiam à remanentibus potest abstrahi altera ratio communis, & sic in infinitum, quod omnino repugnat. Respondeo, in opinione de omnimodâ similitudine indiuiduorum non vrgeretur argumentum, quia in eâ conceptus communis æquè repræsentat vnâ ac aliâ indiuiduationem: neque ille conceptus contrahitur per alios conceptus inferiores differentiales, à quibus posset abstrahi ratio communis, sed tantum per conceptus claros distinguentes illa indiuidua, in quibus conceptibus sistit omnino ordo cognitionum; quia semel cognitâ clarâ distinctione indiuiduorum inter se, non potest intellectus ulterius descendere ad quærendas eorum differentias, quia non sunt. Præterea respondeo, neque habere vim prædictam objectionem in sententiâ constituyente indiuidua dissimilia, quia etiam in eâ sententiâ, abstractâ semel ratione conueniendi à differentiis, iam non potest rursus alia ratio conueniendi abstrahi, quia non est; solum enim manserat ibi ratio disconueniendi, seu differentie formaliter, à quibus (vt supra dixi) formaliter vt talibus non potest abstrahi ratio conueniendi. Vel, si velis, dic, rationem conueniendi, quæ manet in illis, esse eandem quæ abstracta fuerat: quia licet conuenientia præscindi possit à singularitatibus, non tamen è contrario singularitates à ratione conueniendi, sicut in communi sententiâ ratio entis non potest ita præscindi à differentiâ, vt semper non maneat in illâ. Ex quo fit ulterius, vt si semel abstrahatur ab vltimis hæcceitatibus ratio indiuidui, non possit secundo ab illis abstrahi alia noua conueniendi ratio, à primâ diuersa; sed eadem possit semel atque iterum abstrahi, quia semper manet in indiuiduis: hoc autem nullum est inconueniens, quia intellectus potest, quoties voluerit, facere eiusmodi abstractiones; esset autem inconueniens, si ratio, quæ remaneret in indiuiduationibus, esset à primâ diuersa, quia tunc sequeretur, in indiuiduis esse infinitas rationes conueniendi, & consequenter infinitos gradus, quod omnino repugnat; nostra autem doctrina in præcisione non mutuâ entis facillè confirmatur, vt paulò antè dixi.

Tertiò obicitur: Si ratio indiuidui esset communis

M

munis

munis omnibus, hæc esset prædicatio mediata, *Petrus est homo*, quia mediet ratio individui humani inter hominem & Petrum. Respondeo, individuum humanum non esse inferius homini, sed illi æquale. quapropter dixi supra, prædicationem individui esse partim specificam, & partim propriam, ideoque non constituere diuersum prædicabile à quinque Prædicabilibus, quia non fit per modum vnius, sicut etiam supra diximus de prædicatione definitionis.

SVBSECTIO TERTIA.

De Individuo secundo-intentionaliter.

62 INDIVIDVVM secundo-intentionaliter, id est, secundum id quod habet per intellectum, definitur à Porphyrio, esse id quod de vno tantum prædicatur, seu id quod subiicitur speciei. Circa utramque definitionem aduerte (quod & Subsectione 1. notavi) non definitur individuum vt Vniuersale, sed solum prout est quædam ratio singularis vltimò diuersa ab aliis, & incommunicabilis, v. g. Petrus & Paulus, prout talis; quia vt sic, sicut Petrus non potest prædicari nisi de Petro, ita individuum nisi de vno tantum prædicari potest: neque tamen inde sequitur, esse prædicationem identicam prædicationem individui, quia, licet sit idem à parte rei, Petrus & tale individuum, seu *hic homo*, diuerso tamen modo explicatur per vnâ vocem, quàm per aliam, quod sufficit, vt prædicatio non sit identica. Vnde bene Hurtadus §. 55. ostendit Primò, de Individuo directè eius definitionem prædicari: quia omnis definitio de definito directissimè prædicatur, quod nec puto à Toletò & aliis, qui individuum de nullo nisi identicè prædicari arbitrantur, negatum iri. Secundò, rectè prædicari, *Petrus per se est Petrus*, quia *per se* facit diuersitatem ex parte prædicati sufficientem, vt non sit prædicatio identica. Tertio, etiam quando Petrus est confusè cognitus, posse postea directè demonstrari, dicendo, *hic homo est Petrus*, sicut *hic est Rex*. Hi sunt modi, quibus directè potest Individuum prædicari. Quod si Aristoteles aliquando docuisse videtur, individuum de nullo prædicari posse, intelligendus est cum Conimbricensibus cap. de Specie, quæst. 3. artic. 2. solum locutus de prædicatione vniuersali; quia, vt diximus, individuum in hac acceptione non est Vniuersale.

63 Circa secundam definitionem, scilicet esse id quod subiicitur speciei. Aduerte primò, debere intelligi immediatè; quia mediatè etiam subiicitur generi. Deinde aduerte, in hoc differre speciem subiicibilem ab Individuo, quod illa subiicitur immediatè generi, hoc verò immediatè speciei. Denique aduerte, sicuti à parte rei non datur Vniuersale formaliter, sed fundamentaliter, ita nec dari Individuum formaliter, prout hic definitur: quia si à parte rei non datur formaliter species, nec poterit dari formaliter individuum illi subiiciens formaliter, vt de se satis constat.

Rogabis, quo actu constituatur individuum formaliter. Respondeo, iuxta dicta supra de Specie, individuum, si consideretur formaliter vt non prædicabile nisi de vno tantum, constitui per illum actum, quo explicite cognoscitur, vt in

vno tantum existens; si verò consideretur vt subiicibile, fieri formaliter per actum, quo ab ipso abstrahitur ratio specifica: quia per illum actum species constituitur vt superior respectu individui, & per actum clarum, quo de vno tantum redditur prædicabile, quia idem est speciem esse superiorem respectu individui formaliter, & individuum esse inferius speciei, seu illi subiicibile. Ergo per actum, quo species illi fit superius, & ipsum fit de vno prædicabile, fit subiectum speciei.

SVBSECTIO QVARTA.

De Individuo vago, & an sit Vniuersale.

64 PRO complemento huius Disputationis de Individuo, restat de Individuo vago breuiter disputare. Definitur à nonnullis, esse quoddam individuum incertum & indeterminatum, quod designari non potest. Vt in hac, *aliquis equus requiritur ad equitandum*, quia non est designabilis aliquis qui determinatè requiratur, iuxta dicta in Summulis. Non placet hæc definitio, quia quando dico, *aliquis homo canit*, nò *aliquis homo* est individuum vagum, & tamen potest aliquis, in quo verificetur, designari: quia illa propositio in aliquo determinatè verificatur. Melius ergo definitur esse *individuum incertum & indeterminatum*, id est, quoad significationem: quia ex vi modi significandi non magis hoc quàm illud denotatur, explicaturque per terminum *aliquis*, vel per particulam disiunctiuam inter terminos determinatos, vt *Petrus* vel *Ioannes*. Ex quo constat, à parte rei non dari Individuum vagum, quia quæ à parte rei existunt, determinatè existunt, Petrus scilicet, Paulus, &c.

Quod si obiecias, A parte rei non existit aliquid quod non sit determinatum; ergo dicere, quod à parte rei existit Petrus, vel Franciscus, erit falsum, quia non conformatur cum eo quod est à parte rei: respondeo, aliud esse per propositionem constitui Individuum vagum, aliud verò ipsum Individuum esse affirmatum per illam propositionem. Primum est verum: quia eo ipso, quod ego affirmem aliquid disiunctiuè, ipsa obiecta, quæ à parte rei sunt determinata, constituentur seu denominantur in ratione *indeterminati Individui* extrinsecè ab actu intellectus; sicut de Vniuersali diximus, obiecta, quæ à parte rei sunt plura, extrinsecè constitui vnum ab actu intellectus confuso terminato ad illa. Secundum verò falsum est: quia quando ego dico, *Petrus vel Ioannes currit*, non affirmo Individuum vagum currere, vnde non habeo pro obiecto Individuum vagum; quare non est necesse, vt propositio sit vera, vt Individuum vagum currat, sed sufficit, si vel Antonius vel Ioannes, qui sunt obiectum illis propositionis, currant. Quod si affirmarem, Individuum vagum existit à parte rei, iam illa propositio esset falsa, quia haberet pro obiecto affirmato Individuum vagum, quod verè non datur à parte rei; & hoc solum probat obiectio.

Obserua, duplicem esse disunctionem: aliam *confusam*, *claram* aliam. Prima est, quando ex ignorantia non scit quis discernere inter vnum & aliud: vt quando de homine, quem à longè video,

video, non possum affirmare determinatè illum esse Petrum, quia non novi illum perfectè. hæc diffinitio omnino repugnat Deo, in quem nulla cadit ignorantia aut confusio. Diffinitio clara est illa, quæ licet perfectissimè cognoscat obiecta, quia tamen ipsa obiecta indeterminatè ad aliquid requiruntur, de illis affirmat indeterminatè & diffinitivè, ad aliquid requiri: quæ diffinitio non repugnat Deo. In quo dissentio à nonnullis recentioribus, qui non distinguunt inter hos duos modos Individui vagi, absolutè putant, repugnare intellectui diuino Individuum vagum, non verò voluntati diuinæ, quæ pro sua libertate ex duobus obiectis æquè bonis potest non magis hoc quàm illud velle. Sed ex hoc ipso eos redarguo: si enim voluntas diuina potest præcipere sub diffinitione offerri sibi par turturum, aut duos pullos columbarum v. g. ergo intellectus diuinus cognoscit, ad non peccandum contra hoc præceptum, requiri vel oblationem par turturum, vel oblationem duorum pullo- rum columbarum. Idem est in omnibus aliis præceptis, v. g. ad non peccandum contra præceptum de Sacro, requiritur hæc vel illa aud- itio.

Alij probant hanc nostram conclusionem, quia Deus habet hunc actum, *hic vel ille equus requiritur ad equitandum*: si enim diceret, *hic determinatè requiritur*, propositio esset falsa; ergo Deus habet actum diffinitivum. Non vrget hoc argumentum; quia Deus non dicit, *ad equitan-*

dum ut sic requiritur hic vel ille equus; sed, *ad equitandum tali modo talis est equus necessarius, ad equitandum alio diuerso ille alius diuersus*: vbi nihil Deus diffinitivè cognoscit. Ideo ego suprà 67 posui argumentum in re singulari & determinatà, v. g. ad non peccandum requiritur hæc vel illa auditis Sacri: ibi enim carentia peccati eadem est, siue hæc Missa siue illa audiat. Etiam ampliùs vrgeo: In hoc igne cum hac duratione, de quo cognoscit Deus, ut hic & nunc existat iste ignis, non requirit hanc potiùs actionem quàm illam: item Deus cognoscit se posse producere Petrum vel cum hoc vbi, vel cum alio diuerso numero, & pro suo libito eligit potiùs hoc quàm illud; ergo Deus cognoscit diffinitivè plura obiecta. Ratio à priori est, quia ad aliquam rem determinatam aliquando requiruntur indeterminatæ causæ, aut indeterminatæ actiones hæc vel illa; quo casu Deus non potest nisi diffinitivè affirmare, *hæc existentia Petri requirit hanc vel illam actionem*: facit ergo Individuum vagum, non quidem confusum, sed potiùs omnino clarum, ut dictum est.

Circa prædicationem Individui vagi, utrùm sit Vniuersalis, non sunt in præsentia repetenda quæ diximus Disputatione v. 1. à numero 22. vbi contra recentiores ostendimus, actum diffinitivum ut talem formaliter non esse Vniuersalem, quia distinguit inter sua obiecta: vnde concluditur, Individuum vagum formaliter non esse Vniuersale.

DISPUTATIO OCTAVA.

De Differentiâ, Proprio & Accidente.

SECTIO I.

De Differentiâ.

Est triplex, communis, propria, & propriissima. Communis est idem cum Accidenti: propria idem est ac Proprium, quæ sunt duo Prædicabilia de quibus Sectione 2. & 3. dicemus: propriissima verò ea est, quæ constituit hoc tertium Prædicabile, de quo in hac Sectione.

SUBSECTIO PRIMA.

De Differentiâ, ut diuisivâ generis.

DIFFERENTIA ut prædicabilis, ut diuisiva generis, & ut constitutiva speciei, ad Logicum pertinet; sicut species & ut subiicibilis, & ut prædicabilis ad eundem spectat.

Aduerto Primò, nonnullos hic docere, in hoc inter se differre Distinctionem & Differentiam, quòd illa solum dicit pluralitatem, hæc verò inæqualitatem. Sed & suprà hoc reieci, & iam clariùs reicio: quia Personæ diuinæ verè differunt inter se, & tamè non sunt inæquales; ergo Differentia non consistit in inæqualitate. Dicendum ergo, eam consistere in dissimilitudine, siue detur æqualitas, siue non.

Aduerto Secundò, Differentiam posse triplicem rationem fortiri, vel diuisivâ, vel constitutivâ, vel prædicabilis. Rationale v. g. quatenus diuidit animal à bruto, est diuisivâ; quatenus constituit hominem ut pars illius, est constitutivâ; quatenus prædicatur de Petro, Paulo, Francisco, &c. est prædicabilis. Duæ primæ rationes sunt connexæ inter se: neque enim potest esse Differentia generis, quin sit constitutiva speciei; quia species constituitur ex genere & Differentiâ diuidente ipsum genus. Tertia verò ratio, scilicet prædicabilis, non est annexa essentialiter Differentiæ ut constitutivæ speciei, & diuisivæ generis: quia potest aliqua esse Differentia, quæ non sit prædicabilis vniuersaliter; illa scilicet quæ constituit speciem merè subiicibilem, ut in diuinis ratio personæ, filiatio, paternitas, &c. iuxta dicta suprà Disputat. vii. num. 41.

Differentia diuisiva generis definitur, *Est ea quæ genus diuiditur in suas species*. Differentia enim se habet ad modum formæ substantialis, quæ materiam primam, de se indifferentem & incompletam, determinat ad esse hominis aut leonis; determinat enim genus de se indifferens ad hanc vel ad illam speciem; sicut materia prima, si coniungatur cum animâ rationali, constituit hominem; si cum equinâ, equum: ita animal, si coniungatur cum rationali, constituit hominem; si cum hinnibili, equum. Quapropter genus comparatur materiæ, Differentia verò formæ.

M 2

De

De actu, quo hæc Differentia constituitur in ratione subicibilis, & quo in ratione prædicabilis, nihil occurrit noui dicendum, præter ea quæ in simili de specie subicibili & prædicabili dicta sunt supra, est enim eadem de illis ratio.

Rogabis, vtrum Differentia dicat totam entitatem speciei, id est, vtrum in se includat genus. Respondeo, si sermo sit de continentia reali, non dubium, quin Differentia includat genus, & è contrario, quia à parte rei sunt idem: si verò sermo sit de continentia formali ex parte obiecti, etiam est certum, in nostra sententia negante præcisiones, contineri genus in differentia, & è contrario. In sententia verò Thomistarum, eas præcisiones adstruente, dicendum est, non quamlibet Differentiam includere rationem superiorem, sed eam tantum, quæ est differentia rationis transcendens, ceteras verò neque includi in genere, neque è contrario genus in ipsis. Tandem si loquamur in ordine ad præcisiones formales, certum est, in conceptu Differentiæ præcindi ex parte modi à ratione genericâ non transcendente, v. g. ab animali: quia vt animal cognoscitur omnino explicitè ex parte actus, debebat concipi in ordine ad operationes sentiendi. potest autem concipi homo vt principium discursus, quin concipiatur vt principium sentiendi; ergo potest rationale ab animali præcindi. Vtrum autem Differentiæ prædicatorum transcendentium possint concipi sine ratione superiori, dicam Disputat. XI. à numero 21.

Difficilius potest obici ex aliis operationibus, v. g. in leone rugitus, quæ est Differentia leonis, formaliter includit rationem genericam, quia includit formaliter sensationem, est enim quædam sensatio: similiter includit rationem vitæ, est enim rugitus actus quidam vitalis; ergo non potest concipi Differentia vltima sine eo quod concipiatur subalterna, imò & omnes subalterne. Hoc argumentum magnum negotium facessit recentioribus: ego tamen me facile expedio. Et quidem in nostra sententia negante præcisiones obiectiuas, & solum admittente formales, res est extra controuersiam: Primò, quia (vt infra dicemus) etiam à ratione entis, quæ multò magis videtur includi in Differentiis, possumus præcindere formaliter; ergo multò melius poterimus præcindere à ratione animalis, viuentis, qui non sunt conceptus ita transcendentes: Ratio est, quia possumus concipere leonem rugire, non cogitando vtrum hoc sit sentire an non: similiter possumus concipere equum hincnare, non cogitando vtrum hoc sit viuere, se mouere ab intrinseco, & cetera. Vbi aduerte, malè à nonnullis doceri, in similibus præcisionibus eandem esse difficultatem in sententia nostra, ac in sententia præcindentium obiectiuè: dicunt enim, quæ sufficiunt ad præcindendum formaliter, sufficere ad præcindendum obiectiuè. Vnde inferunt, ergo eadem est vtrobique difficultas. Sed in hoc valde hi falluntur: quia possumus nos præcindere formaliter inter definitum & definitionem: (rusticus enim scit Petrum esse hominem, & non scit esse animal rationale, & consequenter præcindit ab animali rationali formaliter) & tamen nec aduersarij præcidentes, nec hi recentiores, neque vllus docuit, inter hominem & animal rationale posse nos præcinden-

dere obiectiuè, ita vt aliquid diuersum (realitas aliqua aut formalitas) concipiatur per hominem, quod non per animal rationale, aut è contrario; ergo etiam apud obiectiuè præcidentes minùs requiritur ad præcindendum formaliter, quàm ad præcindendum obiectiuè. Ratio est manifesta: quia præcisio formalis nostra nihil aliud est, quàm carentia clarioris conceptus; circa eandem autem formalitatem obiectiuè non præcindibilem possunt esse diuersi conceptus vnus alio clarior, ergo & præcisiones formales. At præcisio obiectiuæ est separatio ex parte obiecti vnus formalitatis ab alia: ad hanc autem separationem requiruntur ex parte obiecti duæ formalitates, aut distinctio virtualis in ordine ad duo prædicata contradictoria, scilicet cognosci & non cognosci; quæ distinctio aut formalitates non semper reperiuntur, etiam si possint esse duo diuersi conceptus circa illam rem. Quæ nota pro dicendis infra, scilicet in nostra sententia Differentias posse præcindi ab ente, non verò in sententia Thomistarum: quæ minùs consequenter à nobis dici, malè putant hi recentiores. Sed de his fusiùs infra.

Iam autem in præsentī (concernit enim hoc non parum cum hac præcisione entis) dico, formalitatem rugibilitatis, si obiectiuè præcinderetur, adhuc includitur animalitatem. Nam si ea rugibilitas, vt sic distincta, poneretur per impossibile à parte rei, illa esset formaliter virtus cuiusdam determinate sensationis; ergo esset formaliter virtus sentiendi, ergo & animalitas. Malè enim quidam respondet, eam non esse formaliter sensationem, sed præsupponere sensationem: malè, inquam; quia viliù v. g. (& sic de aliis actibus sensus externi & interni) formalissimè sunt materiales cognitiones, siue sensationes; ergo ex parte obiecti non potest præcindi formalitas, quæ sit productiua aliquius materialis cognitionis, quæ eo ipso non esset formaliter animalitas. Idem est de ratione viuentis, & corporis: ille enim rugitus formaliter esset, in sententia istorum, motus ab intrinseco; ergo formaliter esset vita in actu secundo, ergo in differentia rugibilis formaliter includitur ratio vitæ: & ita tandem hi recentiores videntur docere, viuentis & corpus esse prædicata transcendentia non minùs quàm ens, quod idem debuissent dicere de animalitate respectu differentiarum bruti. Dico respectu bruti, quia in differentia rationalis manifestum est, non includi formaliter animalitatem; quia discurrere, quod dicitur rationale, non est etiam realiter sentire. vnde & Angeli realiter habent eam differentiam rationalis, & tamen non habent animalitatem seu vim sensitivam.

Ex his concludo, quando Differentiæ extrahunt rationem genericam ad aliquam aliam operationem, quæ sit extra genus, siue quæ non necessariò contineatur sub ratione communi illarum operationum, aut terminorum quos genus respicit (sicut discursus, quem respicit rationale, non continetur sub sensatione, & in mea sententia sensatio respectu vitæ: nam vita Physica consistit in productione ab intrinseco, sensatio autem, vt dicam suo loco, non consistit in hac productione, sed in perceptione obiecti, quæ sine vllâ productione Physicâ ab intrinseco concipi primò & esse potest) tales Differentias non includere rationem

tionem genericam formaliter, nec genus esse transcendens respectu illarum: & in hoc acquiesco his recentioribus. Imò addo, fortè rugitum, in ordine ad quem nos explicamus leonem, talem esse, quia ille non videtur formaliter esse sensatio, sed motus quidam localis ore gutturè-ve formatus, qui benè potest concipi sine sensatione: quo casu facile constat, animal etiam non transcendere differentias. Idem dico de hinnibilitate.

6 Quòd si Differentia talis sit, vt non respiciat operationes nisi formaliter contentas sub genere, ad modum quo visio materialis est quædam sensatio, auditio, olfactio, &c. tunc dico, in nostra sententiâ formaliter præcindi posse Differentiam à ratione genericâ, vt dixi suprà de Præcisionibus formalibus: in sententiâ verò de præcisionibus obiectiuis non posse præcindi, sed genus illud esse transcendens respectu talium Differentiarum. Ratio est, quia, si illa operatio differentialis includit conceptum operationis genericæ, ergo Differentia specifica, quæ ex parte obiecti consistit in virtute ad eam operationem, erit etiam virtus ad rationem communem illius operationis; & consequenter includet obiectiue genus, sicut omnia alia transcendentia. Et eiusmodi est sensatio respectu viuientis in sententiâ aientium, sentire formalissimè esse agere ab intrinseco: & eiusmodi erit rugibilitas, si rugitus sit formaliter aliqua specialis sensatio, quod & suprà supposui pro argumento. Absolutè autem puto, non esse actum sentiendi, etsi fortè non sit propria Differentia leonis, de quo iam non disputo.

Sed obicit Primò cum his Auctoribus: Si Differentia imbibit genus, ergo non constituit diuersum prædicabile à genere. Respondeo, malam esse consequentiam; quia species continet genus, & tamen constituit diuersum prædicabile ab illo. Debuisset probabilius intulisse, ergo differentia non constituit diuersum prædicabile à specie, quia continet genus & Differentiam, quæ solum continetur in specie. Sed & hac consequentia est mala: idè eam nego sicut primam. Primam, quia genus dicit minus quàm Differentia, vnde non constituit idem prædicabile quod Differentia: genus enim prædicatur præcise in quid; Differentia in quale quid; ergo differant. Secunda consequentia est difficilior. Primò tamen negatur, quia Differentia, licet quoad rem prædicatam in eo casu idem esset quod species, & ex hac parte non constitueret diuersum prædicabile; tamen ex parte modi esset magna differentia: quia species prædicatur purè in quid, v.g. *Petrus est homo*; at Differentia prædicatur in quale quid, iuxta suprà dicta, idè constituunt diuersa prædicabilia; hæ enim sunt diuersæ prædicationes, *Petrus est homo*, vel *Petrus est rationale*; etiam si idem vterque terminus significet ex parte obiecti, vt in hac, *Petrus est viuens*, vel *Petrus est vitalis*. Et propter hanc differentiam rationale, si prædicetur de rationali, est species; si de Petro, est Differentia, etiam si idem semper significet: quia (vt dixi suprà) in vno casu prædicatur in quale quid, & in altero solum in quid: ergo propter eandem rationem differet à specie, licet idem significaret; quia species id significat purè in quid, differentia verò in quale quid.

Secundò adhuc respondeo, Etiam si in eis prædicatis concedatur, Differentiam non esse diuersum prædicabile à specie, sicut tu dicis in aliis transcendentibus *ens, substantia, accidens*; quid inde? rueret cælum? Adhuc erunt aliæ Differentiæ, in quibus non includatur ratio nostra genus, & illæ constituent diuersum prædicabile.

Rogabis Secundò, vtrum Differentia necessariò debeat esse Physicè indiuisibilis. Respondeo negatiuè, quia Differentia Physicè est tota rei essentia: essentia autem non est semper indiuisibilis, vt patet in omnibus entibus compositis ex materiâ & formâ, vel ex partibus integrantes. An autem etiam Metaphysicè possit esse composita, dicam statim.

SUBSECTIO SECVNDA.

De Differentiâ constitutiuâ speciei.

Differentia constitutiuâ speciei est eadem formaliter, quæ diuisiua generis, solumque differt ab illâ penes diuersa connotata: vt enim comparatur cum genere, dicitur *diuisiua*; respectu verò speciei, dicitur *constitutiuâ*. sicut materia, si comparatur cum formâ, dicitur subiectum; si respectu compositi, dicitur pars illius constitutiuâ.

Prima difficultas hîc occurrens est, vtrum Differentia infima possit esse composita ex duplici differentiâ infimâ inadæquatè Metaphysicè distinctâ, quæ duplex differentia contineatur sub duplici genere, & vt vno verbo dicam, vtrum species infima possit contineri sub duplici genere infimo.

In primis non semper id esse necessarium, est certo certius: nam *humibile* tantum est sub vnicò genere infimo, scilicet sub *animali*.

Deinde, posse aliquas reperiri species quæ contineantur sub duplici genere immediato, mihi non dubium, vt patet in actu quo quis & propter obedientiam & propter amorem Dei vult audire Sacrum: quia ille actus continetur immediatè sub genere actus charitatis, & sub genere actus obedientiæ: item actus practicus & speculatiuus simul continetur sub genere actus practici, & sub genere actus speculatiui, æquè immediatè sub vtroque. Imò, vt ex his quæ præ manibus habemus exemplum sumamus, ipsa Differentia, in quantum prædicabilis, continetur sub prædicabili in quid, & sub prædicabili in quale; quia (vt dicam Subsecciónè 3.) Differentia prædicatur in quale quid. potest ergo vna species contineri immediatè sub duplici genere, & consequenter constare ex duplici differentiâ Metaphysicè distinctâ.

Dices Primò, Aristotelem in Prædicamentis 9 cap. 3. docuisse, species, quæ sub duplici genere non subordinato continentur, esse diuersas; ergo sensit, vnicam speciem non posse esse sub duplici genere immediato. Respondeo, Aristotelem solum locutum de generibus adæquatis, de quibus fatemur non posse esse duo adæquata respectu vnius speciei: genera autem, sub quibus continetur species, de quâ nos loquimur, non sunt adæquata, quodlibet seorsum, respectu speciei; sed ex vtroque resultat vnum genus integrum, ex genere v.g. practici, & genere speculatiui re-

sultat vnicum adaequatum genus respectu actus practici simul & speculativi.

Secundo obiicies, Duplex Differentia debet componere duplicem speciem; ergo vna species non potest componi ex duplici Differentia. Respondeo, id esse verum in Differentiis inadaequatis, non vero in inadaequatis.

Tertio obiicies, Forma Metaphysica est simplicior quam Physica; sed haec non est composita ex duplici forma Physica, ergo neque Metaphysica ex duplici Metaphysica. Respondeo, etiam formas Physicas componi ex Physicis formis partialibus, albedo v. g. ex pluribus partibus albedinis. Respondeo Secundo, compositionem Metaphysicam, cum sit realiter indiuisibilis, etiam si coalescat ex pluribus formis Metaphysicis, adhuc esse simpliciolem quam Physicam.

10 Denique obiicies, Si vna differentia sit sub duplici genere, sequetur, illa genera esse mutuo differentiam, vnum respectu alterius: quia v. g. genus practici erit differentia respectu generis speculativi, & è contrario, quod videtur absurdum; quia nequeunt duo genera mutuo sibi esse superiora. Respondeo, negando sequelam; quia illa duo genera non se inuicem contrahunt, sed vtrumque immediate contrahitur per suam Differentiam inadaequatam & partialem, in quo nulum est absurdum.

Secundo potest in praesenti dubitari, quā ratione Differentia componat speciem simul cum genere. Hac de re latissime nonnulli: sed res est clarior, quam in ea nos immorari patiamur.

PRIMA CONCLUSIO. A parte rei nulla est compositio ex genere & Differentia. Quia genus & Differentia sunt à parte rei eadem entitas; nihil autem seipsum componit.

SECUNDA CONCLUSIO. Genus & Differentia componunt extrinsecè ratione nostrā speciem, quatenus haec componitur ex actu confuso constituyente genus, & ex actu claro attingente Differentias: qui actus non praescindunt ex parte obiecti inter genus & Differentiam, sed solum ex parte modi, iuxta supra dicta saepe.

TERTIA CONCLUSIO. Species formaliter vt tertium praedicabile, non componitur ex genere formali & ex Differentia formali. Pater, quia conceptus genericus terminatur ad omnes species, specificus autem ad vnam; item species est vnicum praedicabile. Quapropter dixi Disputatione VII. Sectione 3. praedicationem definitionis non esse specificam, eò quod fiat per modum duplicis praedicabilis, ergo genus & Differentia, quae formaliter sunt duo praedicabilia, vt sic formaliter non constituunt speciem, quae est vnicum.

11 QUARTA CONCLUSIO. Species constituitur ex genere & Differentia virtualiter, non formaliter. Quia species tantum componitur ex illo praedicato superiori, quod si confundatur cum aliis, constituet genus; & ex praedicato inferiori, quod si seorsim cognoscatur, constituet Differentiam: quod est componi ex genere & differentia virtualiter, non vero quae hic & nunc formaliter sint genus & Differentia, propter rationem in tertiā Conclusionem datam.

Rogabis, an saltem in definitione hominis, v. g. *homo est animal rationale, & animal sit genus*

formaliter, & *non rationale* sit Differentia formaliter. Respondeo, si vtrumque cognoscatur per actum vnicum, non posse esse genus & Differentiam formaliter, quia neutrum ab altero praescinditur, prout requiritur ad genus & Differentiam formaliter. Secundo, etiam per duos actus cognoscantur; adhuc dico *non animal* non posse esse genus formaliter, quia in illā definitione non terminatur confusè ad omnia animalia, sed tantum ad rationalia. Item *rationale* non potest esse Differentia formaliter, quia haec non est nisi respectu generis formaliter; cum autem ibi *animal* non sit formaliter genus, neque *rationale* poterit esse formaliter Differentia.

SUBSECTIO TERTIA.

De Differentia praedicabili.

DEFINITUR à Porphyrio, *est quae praedicatur in quale quid de pluribus differentibus specie*. Hac definitio Porphyrij manca est, quia non conuenit Differentiae quae de solo numero differentibus praedicatur. Pro illo respondet Caietanus, Differentiae ultimae, in quantum Differentiae, non repugnare praedicari de pluribus differentibus specie, & Differentiam definitam à Porphyrio per non repugnantiam. Sed contra, quia licet Differentiae ultimae non repugnet praedicari de pluribus differentibus specie, etiam non repugnat illi praedicari de pluribus differentibus numero: ergo licet Porphyrius explicet Differentiam per non repugnantiam, adhuc fuit diminutus; quia non explicuit omnem non repugnantiam Differentiae, eam scilicet quae est vt de pluribus differentibus numero praedicetur.

Contra Secundo, quia etiam propter hanc rationem posset homo definiri esse *animal huminale*, quia homini secundum rationem genericam animalis non repugnat esse equum; sicut Differentiae ultimae non repugnat, quatenus Differentiae vt sic, praedicari de pluribus differentibus specie; ideoque per te potest definiri esse, *quae praedicatur de pluribus differentibus specie*.

Addendum ergo est ei definitioni, *de pluribus differentibus specie vel numero*, vt vtrique Differentiae includatur. Quod si velis definitionem vtrique communem sine disunctione tradere, dic, *Differentia est, quae praedicatur in quale quid de pluribus differentibus*: vt sic autem tota haec definitio in qualibet determinatè reperitur. Esse autem de differentibus numero, erit proprium Differentiae ultimae; de pluribus vero specie distinctis, erit proprium Differentiae subalternae.

Aduerte tamen, duas has Differentias, infimam & subalternam, in ratione praedicabilis non differre specie: quod enim vna sit ultima, alia non, est per accidens ad praedicabilitatem; sicut est per accidens generi in ratione praedicabilis, quod sit vltimum vel subalternum.

Quid sit praedicari in quale quod ad rationem Differentiae requiritur, dixi Disputatione VII. dum de praedicatione Generis disputauimus: vbi ostendi, praedicari in quale esse praedicari per modum alteri adiacentis: in quid vero, per modum per se stantis: vnde praedicari in quale quid, quod conuenit Differentiae, est praedicari aliquid pertinens ad essentiam rei quapropter aliquo modo praedi-

prædicatur in quid; essentia enim non adiacet sibi ipsi, sed per se stat: quia verò prædicatur hæc pars essentia: ut adiacens alteri parti, eius prædicatio partim est in quale, & partim in quid, ideoque dicitur in quale quid.

Quod si obiecias, supra nos exclusisse à ratione prædicabilis prædicationem definitionis, quia prædicatur in quale quid; unde etiam diximus non esse vnum, sed duo prædicabilia; quod non videtur coherere cum his quæ hic docemus, scilicet Differentiam esse vnum prædicabile, etiam si in quale quid prædicetur. Respondeo, ideo prædicationem definitionis non efficere vnum prædicabile, quia fit per duos terminos, quorum vnus in quid tantum, alius verò in quale quid prædicatur; & consequenter quasi formaliter constat prædicatione duplicis prædicabilis. At Differentia non prædicatur nisi per vnum terminum, qui nec perfecte in quid nec perfecte in quale, sed simul vtroque modo indiuisibiliter prædicatur; quare vnum tantum constituit prædicabile à reliquis distinctum, definitio verò pertinet ad duo.

14 Roget quis, respectu quorum differentia sit prædicabilis, an respectu speciei quam constituit, an respectu indiuiduorum. Respondeo, esse prædicabilem vniuersaliter respectu indiuiduorum, non respectu speciei quam constituit. Ratio est clara: quia non est superior, sed omnino æqualis, respectu speciei quam constituit; æquale autem non est vniuersale respectu æqualis, solum ergo potest esse prædicabilis vniuersaliter respectu inferiorum, respectu quorum est superior. Ex quo inferitur, multò minus esse prædicabilem vniuersaliter respectu generis cui ipsa est inferior; ergo est prædicabilis respectu speciei ut æqualis de æquali; respectu inferiorum, ut vniuersalis; respectu generis, ut quid inferius.

Sed obiecias, non prædicatur in quale nisi solum respectu rationis superioris, ergo solum respectu illius erit prædicabilis ut Differentia. Consequentia est bona. Antecedens probatur: quia rationale v. g. non adiacet Petro, quia includitur in ipso Petro; nihil autem sibi adiacet: adiacet autem animali, in quo non includitur, & quod est eius genus; ergo solum potest prædicari in quale de ipso genere. Respondeo, rationale respectu animalis prædicari purè in quale, non verò in quale quid: quia illi purè Logicè loquendo adiacet, neque includitur in eius essentia (& hoc probat obiectio.) quare hæc prædicatio, animal est rationale, Logicè pertinet ad quantum prædicabile, non ad Differentiam de qua hic. At verò respectu Petri ex parte adiacet, quia adiacet alteri compati; ex parte verò non adiacet, sed est quidditas, quatenus est pars illius essentia, ideoque prædicatur in quale quid, quod pulchre explicatur exemplo formæ & materia. Si enim forma comparatur cum materia purè illi adiacet, estque adæquate extra essentiam illius: si verò comparatur cum toto composito, partim illi adiacet, quatenus adiacet vni parti eius compositi, etiam si totum non adiaceat. Sic anima dicitur etiam forma hominis, licet solius materiæ sit forma rigore loquendo: etiam dicitur essentia inæquata hominis, quatenus illum constituit. Eodem modo Differentia & est essentia Petri, ideo prædicatur in quid; & etiam dicitur ei adiacere,

ut forma, etiam si in re solum sit forma vnius partis, id est animalitatis Petri; ergo de illo prædicabitur in quid & in quale.

Hinc colliges, Differentiam subalternam posse sortiri rationem generis, si prædicetur de aliqua Differentiâ infimâ simul & de subalternâ: ut v. g. rationale sensitiuum est sensitiuum, quæ est prædicatio generica, & consequenter in quid; etiam si fiat per sensitiuum, quod videtur esse adiacens alteri. Ratio verò huius nostræ illationis est, quia sensitiuum licet adiaceat homini aut animali, iuxta proximè dicta, non tamen adiacet sensitiuo, quod ponitur expressè ex parte subiecti. Sicut licet anima rationalis dicatur forma hominis, non tamen dicitur forma corporis & animæ; quia quando vtrique pars expressè ponitur in propositione, propositio sonare videtur animam esse formam vtriusque partis, quod tamen falsum est: quando verò vtrique pars confusè exprimitur ex parte subiecti, ut per hanc vocem homo, tunc propositio illa, anima est forma hominis, tantum significat esse formam vnius partis. Idem est in alijs propositionibus: quia licet homo sit idem ac omnes partes corporis, & possit dici, homo scribit; non tamen potest dici, caput, pedes, & brachia scribunt: cuius rei non alia petenda est ratio, quam vltus & acceptio communis. Igitur, si ex parte subiecti ipsum sensitiuum expressè ponatur, ut in illâ propositione, rationale sensitiuum est sensitiuum, non potest sensitiuum prædicari ut forma, & consequenter neque in quale, sed tantum in quid: sicut cum dicimus, hoc rationale est rationale, quæ est prædicatio in quid; cumque etiam prædicetur incompletè, erit prædicatio generica. Ob eandem rationem, etsi hæc sit prædicatio per modum alteri adiacentis, hoc est rationale; hæc tamen, animal rationale est rationale, non est prædicatio in quale, nec per modum alteri adiacentis, sed in quid: nam licet rationale dicatur forma hominis, non tamen dicitur forma animalis rationalis, ut dixi. Non tamen ideo putes, hanc vltimam esse prædicatorem genericam; quia licet sit in quid incompletè, est tamen æqualis de æquali, ob quod deficit à ratione vniuersalis.

Rogabis, quo actu constituatur Differentia in ratione prædicabilis. Respondeo, per illum quo præcinditur ab animali & ab indiuiduis humanis, quia per illum actum constituitur in ratione superioris, & in ratione differentia: nam quantum præcindatur ab inferioribus, si tamen à genere non præcinditur, non erit Differentia, sed species.

SECTIO II.

De Proprio, quarto Prædicabili.

PROPRIVM in præsentem idem est ac species quadam Accidentis, siue realis, siue Metaphysici. Aduerte, Accidens ut sic diuidi in accidens proprium, & in accidens commune. Hoc pertinet ad quantum Prædicabile, illud ad quantum, de quo nobis est sermo. Sed, antequam Proprium explicetur.

Rogabis, vtrum Accidens in commune abstrahens à Proprio & communi, pertineat ad aliquod Prædicabile. Respondeo, Accidens

in communi, si comparatur cum hoc vel illo Accidenti, esse genus aut speciem; si verò comparatur cum subiecto, non efficere neque pertinere ad aliquod Prædicabile: quia licet affirmetur de Petro, esse album, vel esse risibile in particulari, non tamen prædicatur esse accidentatum in commune, quod ad modum loquendi reducendum præcisè est.

17 Accidentis ergo proprium, aliud est quod uni tantum speciei conuenit, non verò omnibus indiuiduis; vt esse *musicum*, & *doctum*, quod soli homini conuenit, non tamen omnibus. Aliud est, quod omni indiuiduo vnius speciei conuenit, non tamen illi soli; vt esse *bipedem* respectu hominis, quod etiam conuenit auibus. Aliud, quod conuenit omni & soli indiuiduo vnius speciei, non tamen semper, vt *discurrere*, respectu hominis: nullus enim est, quantumuis amens, qui aliquem non efficiat discursum, etsi imperfectum, licet non semper illum efficiat. Quòd si de discursu dubitaueris, pone exemplum in intellectione actuali. Denique aliud est, quod omni & soli & semper conuenit, vt *risibile* respectu hominis. & huiusmodi Proprium conuertitur cum specie quantum ad consequentiam; rectè enim valet, *est homo, ergo risibile*, & è contrario.

Iam ergo est difficultas, vtrum Proprium in his omnibus quatuor acceptionibus pertineat ad hoc quartum Prædicabile. Hæc quæstio est de solo nomine: neque enim in re dubitari potest, quin dentur illæ quatuor differentie Accidentium. An autem quodlibet Accidentis illorum sit dicendum Proprium, an Accidentis commune; solum est disputare de nomine quo debet appellari, præcipuè cum (vt dicam inferius) eodem modo prædicetur, siue sit commune, siue proprium. Dicendum tamen Primò est, ea Accidentia quæ soli alicui speciei conueniunt, etsi non semper illi conueniant, vocanda esse *propria* absolute; quia in communi modo loquendi *ridere* dicitur proprium hominis; item *discurrere*, etsi non semper conueniat homini; item quando Petrus v. g. habet phrasim aliquam, aut modum specialem loquendi, vel incedendi, quo nullus alius vitur; illa phrasim dicitur propria Petri, etsi non semper & ubique Petrus illa vitur. Vnde Aristoteles 1. Topicorum cap. 4. solum exclusit à ratione Proprij id quod aliis potest conuenire, his verbis: *Nemo proprium alicuius rei dixerit, quod aliis conuenire potest*. Ex quo infero, Proprium in secundâ tantum acceptione excludi debere à ratione Proprij rigorosi; quia in illâ acceptione tantum usurpatur pro eo quod non conuenit soli, sed etiam aliis. Verum obicit quidam modernus albedinem, quantumuis nequeat esse nisi in quantitate, non tamen esse Proprium, eo quòd non est semper in illâ; ergo etiam in primâ & tertiâ acceptione pertinebit Proprium ad hoc quartum Prædicabile. Respondeo, albedinem posse comparari vel cum materiâ primâ & quantitate (si hæc distinguatur & recipiat accidentia) vel cum equo, aut aliis animantibus. Si comparatur cum materiâ & quantitate, absolute est Proprium respectu illius, quia illis tantum potest inharere. Si verò comparatur cum homine, non est Proprium illius; quia non illi soli conuenit, sed etiam aliis. Quòd si communiter albedo dicitur Accidentis commune, idè est,

quia communiter prædicatur de homine, equo, &c. non verò de quantitate aut materiâ: homini autem & leoni non est propria. Quam rationem ex modo isto loquendi non considerantur hi recentiores.

Aduerte, aliquod Accidentis quod est commune respectu speciei vnius in particulari, quia non illi soli conuenit (vt esse *sensituum* respectu hominis) si comparatur respectu rationis superioris, v. g. respectu animalis, absolute & in omni rigore esse Proprium; quia soli & omni animali & semper conuenit. Loquor de sensitiuo proximo; nam radicale est ipsa essentia animalis.

Petes primò, vtrum accidens Proprium ita conueniat subiecto, vt non possit ab illo nec de potentia absolute separari. Respondeo, si Propria sint solum ratione nostrâ distincta, non posse vilo modo separari, quia ad hoc requiritur distinctio realis: si verò Propria sint realiter distincta, saltem de potentia absolute separari poterunt. Vtrum autem omnia, etiam de potentia ordinariâ, non est huius loci: id enim pertinet ad proprias materias, vbi de Propriis in particulari agitur.

Petes Secundò, vtrum esse Proprium, sit aliquid secundæ intentionis. Respondeo, in Propriis solum ratione distinctis, vt v. g. in risibili, aut intellectu, aut volitiuo proximo (casu quo potentia non distinguantur ab animâ) rationem Proprij esse merè ab intellectu; quia à parte rei non potest esse Proprium alicuius, quin ab illo distinguatur. In aliis verò accidentibus realiter distinctis, hoc quod est esse accidentis, vel commune, vel Proprium, independens est ab intellectu; quia à parte rei, *albedo* v. g. potest conuenire non solum homini, sed etiam aliis rebus, *ridere* verò tantum homini: vnde *albedo* est accidentis commune, *ridere* verò proprium. Quòd verò hoc accidens commune concipiatur vt Vniuersale (idem est de Proprio) tantum provenit ab intellectu, sicut dari animal non provenit ab intellectu: illud verò esse Vniuersale, oritur ex actu confuso intellectus, (de quo supra) ita Proprium esse Vniuersale, oritur ex actu confuso intellectus, quo risibile v. g. concipitur abstractum à suis inferioribus.

Sed est aduertendum, inferiora Proprij, aut Accidentis, prout pertinent ad hæc vltima prædicabilia inferiora, v. g. *albi* aut *risibilis*, non esse hoc aut illud album, aut risibile, quia vt sic sunt inferiora speciei: *album* enim de hoc *albo* prædicatur in quid completè, vt supra tetigimus; sunt ergo eius inferiora Petrus aut Ioannes, paries, aut alia animantia. Ratio est, quia licet sit accidens respectu Petri aut parietis, esse album; non tamen est accidens respectu huius albi; sed potius est illius essentia, quare inferiora illius non debent esse hoc, aut illud album, sed Petrus aut Ioannes, &c.

Hinc colliges confirmationem illius doctrinæ, quam sæpè supra tradidi, scilicet, idem prædicatum respectu eiusdem subiecti posse iam hoc iam illud prædicabile constituere, solum ex eo quòd subiectum illud diuersimodè explicetur: licet enim in recto *Petrus* & *album* idem sint, (vt sæpè dixi) tamen si dicatur, *Petrus est albus*, est prædicatio Accidentis; si verò dicatur, *hoc album*, significando etiam Petrum, est prædicatio spe-

speciei de indiuiduo, propter rationem paulò ante datam.

Obserua Primò circa Proprium, v. g. *risibile*, illud tantum dici Proprium respectu speciei, non verò respectu Petri in particulari aut Ioannis; quia risibile non soli Ioanni conuenit, etiamsi conueniat soli homini: quare etiamsi sit proprium hominis, non tamen Petri, sicut suprà dixi, *sensibile* esse proprium respectu animalis, non tamen respectu hominis.

Secundò obserua è contrario, Proprium non esse Vniuersale respectu speciei, sed solum respectu indiuiduorum; quia non est superius, sed æquale cum specie, est tamen superius respectu Petri vel Francisci. Quare in Proprio & potest considerari prædicatio in *quale*, & hæc illi conuenit siue prædicetur de specie, siue de indiuiduis; quia de illis prædicatur solum per modum adiacentis: & potest item considerari prædicari *per se*, & hoc tantum illi conuenit respectu speciei, respectu cuius solum sortitur rationem Proprij: & potest etiam considerari prædicabilitas Vniuersalis, & hæc illi solum conuenit respectu indiuiduorum, respectu quorum in rigore non prædicatur *per se*, id est, quarto modo, quia non illis solis scorsim conuenit.

Obserua Tertiò, Proprium prædicari in *quale per se*, & *per se* esse illius differentiam quâ distinguitur à quinto Prædicabili, sonatque, Accidens, quod dicitur Proprium, debere esse connexum aliquo modo cum subiecto, etiamsi subiectum è contrario non sit connexum cum hoc accidenti quod Proprium dicitur. Quare licet homo sit connexus cum sensibili proximo, quia tamen è contrario *sensibile* non dicit connexionem necessariam cum homine (potest enim etiam esse in brutis) ideò sensibile proximum de homine non prædicatur *per se*, sed *per accidens*. At quia esse Musicum dicit connexionem cum homine, non enim reperitur nisi in illo (licet è contrario homo non dicat connexionem cum Musico, quia non omnis homo est Musicus,) ideò Musicum prædicatur *per se* de homine, iuxta dicta initio Sectionis: ubi ostendimus, illud quod soli alicui subiecto conuenit, etiamsi illi non semper conueniat, esse absolute Proprium respectu illius; è contrario verò quod alij conuenit, etiamsi huic subiecto semper conueniat, non potest dici Proprium respectu eius subiecti aut speciei, vt ex Aristotele ostendimus num. 18.

Aduerte autem, hanc connexionem accidentis cum subiecto non esse attendendam secundum hoc accidens in particulari, vt tale indiuiduum est; quia vt sic fortè omnia accidentia habent connexionem cum suis subiectis: hoc enim numero accidens fortè non potest conservari sine illo numero subiecto, in quo est, v. g. hæc albedo sine hoc numero pariete. Dixi fortè, propter nonnullos ita opinantes: contrarium enim probabo Disputatione I. Metaphys. à num. 79. Attendenda ergo est illa connexio secundum speciem accidentis, vtrum scilicet ex specie suâ albedo v. g. habeat connexionem cum homine, id est, vtrum siue hoc numero album, siue aliud possit reperiri sine homine. Si non potest, erit Proprium: si potest, erit Accidens commune.

Deinde aduerte Secundò, hanc connexionem accidentis cum subiecto non debere esse purè ex

voluntate miraculosâ & supernaturali Dei. Vnde, etiamsi diuinitus Deus soli lapidi gratiam infudisset, non posset dici esse proprium lapidis, habere gratiam, quia non per se eam haberet: in homine autem & Angelo dici vtrumque potest gratia propria per se; quia, licet homo ipse eam non magis petat fortè quàm lapis, gratia tamen petit ipsum hominem & Angelum, seu creaturam rationalem. Vnde malè hic nonnulli requirunt, subiectum habere connexionem cum Proprio quarto Prædicabili. Melius dixissent, si hanc exigentiam ex parte ipsius accidentis respectu subiecti posuissent, vt nos suprà posuimus etiam in exemplis naturalibus: ostendimus enim, esse Poëtam, esse proprium hominis, quia homo etiam non petat poësim, poësis tamen hominem petit. vnde consequenter etiam discutimus ad gratiam & dona supernaturalia.

Denique aduerte, accidentia in abstracto non pertinere ad hoc Prædicabile, neq; ad quintum, quia accidentia in abstracto non prædicantur de subiectis: neque enim dicitur, *Petrus est albedo*, vel *risibilitas*, sed *Petrus est album*, vel *risibile*; *albedo* autem vel *risibilitas* solum prædicantur de hac vel illâ albedine vel risibilitate: quæ prædicationes pertinent ad speciem, vel ad genus, non minus quàm hæc, *Petrus est homo* vel *animal*.

SECTIO III.

De Accidenti, quinto Prædicabili.

ACCIDENS in præsentī dupliciter definitur: Vel, *quod potest abesse vel adesse sine subiecti corruptione*; vel, *Accidens est, quod potest eadem inesse & non inesse*. Quæ duæ definitiones solis vocibus distinguuntur.

Circa quas aduerto Primùm, in eis non definiri secundas intentiones, seu Accidens vt vniuersale formaliter; nam abesse & non abesse, habet Accidens ex sua naturâ à parte rei: vnde hæc est definitio Accidentis primò-intentionaliter, non tamen adæquata, sed secundum rationem communem omnibus Accidentibus. Imò hæc definitio propriè conuenit Accidenti in abstracto, *albedini* v. g. aut *colori*, quia hæc est quæ potest adesse vel abesse absque subiecti corruptione: album autem aut nigrum in conereto, sicut non distinguitur quantum ad rectum ab ipso homine (prout requiritur ad veritatem propositionis affirmantis hominem esse albū, sapè dixi) ita non potest adesse vel abesse secundum rectum absque subiecti corruptione. Verū tamen est, vt absolute dicatur, album posse abesse, sufficere si possit abesse *albedo*; quâ deficiente, subiectum, etsi maneat in se, non tamen manet denominatum album.

Secundò aduerto, Accidens, prout pertinet ad hoc Prædicabile, definiri, *Accidens est, quod potest prædicari de pluribus in quali contingentur*. Sed ante huius explicationem contra primò traditas definitiones insurgit communis obiectio, quia plura Accidentia nō possunt abesse vel adesse sine subiecti corruptione, vt Ethiopi nigredo, & mors homini; ergo non rectè definitur Accidens quod possit adesse vel abesse sine subiecti corruptione.

Pro solutione distingue duplicem corruptionem rei, aliam Physicam, aliam Metaphysicam. Corruptio Physica est ablatio existentie physicae, adhuc

adhuc manente essentia integrâ Metaphysicâ, hoc est, quoad nostros conceptus: quia etiam si homo non existat, tamen est verum dicere, hominem esse animal rationale. neque in ordine ad nostros conceptus interest aliquid, si vel existat vel non existat; unde existentia carentia, non tollit essentiam Metaphysicam rei. Alia est corruptio Metaphysica, quia etiam in ordine ad nostros conceptus destruitur essentia rei, v. g. si per intellectum separet ab homine rationale, id quod remanet, scilicet *animal*, non est homo, non solum à parte rei, sed neque in ordine ad nostros conceptus: quia licet possit concipi homo, abstrahendo ab eo quod existat, vel non existat; non tamen abstrahendo ab eo quod sit rationalis. Propterea solet dici, essentias abstrahere ab existentia. Ecce ergo carentia existentia, quæ importatur per mortem, licet Physicâ destruat essentiam, seu ut melius dicam, existentiam, non tamen illam destruit Metaphysicâ. Quando verò dicitur Accidens posse adesse vel abesse sine subiecti corruptione, debet intelligi sine corruptione Metaphysicâ, non verò sine Physicâ. Quare non sequitur, si mors destruit essentiam Physicâ, non posse esse Accidens respectu hominis (ut obiectio contendebat.) Hæc est communis solutio aliquantulum explicatio. Ego tamen non putarem, mortem esse Accidens hominis, quia non est in homine, sed potius illi opponitur priuatiue. Sicut tenebræ, vel destructio lucis, non possunt dici Accidens lucis, sed eius contrarium, aut priuatio illius. Quod ad modum purum loquendi spectat. Rem tamen intellige, ne a quoqueris. Ad illud de Æthiopis nigredine facilius responderetur, posse nigredinem ab illo deesse sine corruptione Physicâ, saltem miraculosè.

Sed vrgebis, Multa Accidentia propria, spectantia ad quantum Prædicabile, possunt adesse vel abesse sine subiecti corruptione etiam Physicâ, ut hominem esse Musicum, esse proximè risibile, & esse intellectuum proximè, saltem diuinitus, si potentia ab animâ distinguantur: item materia potest deesse quantitas, quin destruat materia saltem miraculosè; ergo etiam Proprium quantum Prædicabile potest adesse vel abesse sine subiecti corruptione, ergo hæc non est definitio propria quinti Prædicabilis.

Respondent nonnulli, Accidens quantum Prædicabile posse adesse vel abesse etiam posituè sine subiecti corruptione: quia licet posituè affirmem hominem non esse album, non ideo nego illum esse hominem. Proprium verò quantum Prædicabile, etiam si præcisiuè possit abesse vel adesse sine subiecti corruptione, quatenus ut concipiatur homo v. g. non est necessarium concipere illum posituè esse risibilem, non tamen potest abesse in re sine corruptione subiecti; quia eo ipso quod negem de aliquo esse risibile, nego esse hominem: adduntque, *non posse adesse vel abesse* in præcisiuè intelligendum etiam posituè, ut sic autem non conuenire Proprio quarto Prædicabili. Hæc solutio est improbabilis: nam licet Proprium Logicum, ac realiter indistinctum, v. g. risibile, radicaliter non possit negari posituè de subiecto sine eius corruptione, omnia tamen Propria, quæ sunt realiter distincta, & realiter propria, non dubium quin possint posituè negari de subiecto sine eius corruptione, v. g. frigus in summo, quod

per te est proprium aquæ, potest de aquâ posituè negari sine eius corruptione, ut patet in aquâ calidâ, quæ non solum potest concipi sine frigore, sed potest affirmari de illâ posituè, non est frigida. Idem de aère respectu caloris, & in omnibus propriis realiter distinctis locum habet meum argumentum. Deinde tu fateris, canitiem esse hominis proprium, saltem pro senectute: rogo, si aliquis naturæ robustioris etiam senex non canescat, eritne homo, etiam si de illo posituè dicatur non esse canum? nulli dubium. Imò & rationale, quod tu dicis Logicè esse Accidens quantum Prædicabile respectu animalis, non potest posituè de animali negari: quia licet *animal* prædicatur à rationali, non tamen illud excludit; ergo neque Accidens proprium exigit non posse abesse realiter sine subiecti corruptione. Video te huic vltimæ instantiæ posse respondere, etiam si posituè de aliquo dicatur, *non est rationale*, adhuc posse esse animal: ideo omnia hæc instantiæ, priores sufficiant.

Censeo igitur, in hac definitione definiri Accidens, prout abstrahit à communi & proprio: nam illi, ut sic, conuenit posse abesse & adesse sine subiecti corruptione; propriam autem definitionem Accidens, ut pertinet ad hoc Prædicabile, esse quam supra tradidi, scilicet, *quod potest de pluribus in quale omnino contingenter prædicari*. Per *non omnino contingenter* distinguo Accidens à Proprio, quod prædicatur de subiecto per se, iuxta dicta Sectione 2. Vnde obiectioni intantum concedo, scilicet, hanc non fuisse propriam definitionem quinti Prædicabilis.

Prima difficultas circa hoc Prædicabile est, Vtrum, ut album v. g. sit Vniuersale, requiratur actu esse plura subiecta alba; an sufficiat esse possibilis. Ratio dubitandi est, quia, ut actus sit vniuersalis, debet actu posse de pluribus prædicari; sed in materiâ contingenti non potest fieri prædicatio, nisi existat subiectum cum illo accidenti (licet enim modo possit dici, *Antichristus est homo*, non tamen potest, *Antichristus est albus*, etiam si futurus sit albus); ergo, nisi actu existant plura subiecta alba, ratio albi non poterit prædicari de pluribus, neque erit vniuersalis. Hac ratione conuicti sunt Conimbricenses quæst. 1. art. 3. v. allegerent, requiri actu plura alba existentia: sed quæstio est purè de vocibus, in quâ dissentio ab illis, quia (ut dixi Disput. IV. initio) non requiritur ad rationem Vniuersalis actu prædicari, sed posse saltem remorè de pluribus prædicari. Licet autem plura alba non existant, quia tamen possunt existere, potest etiam de illis saltem remorè ratio albi prædicari; quo satisfit obiectioni opposita. Quis autem dubitet, quin, si de facto ego cognosco omnia alba possibilis confusè, & sine distinctione, illa reddantur vnum extrinsecè ab intellectu, & consequenter Vniuersale in ratione albi. non minus quàm omnes homines possibilis confusè cogniti, reddantur vnus in ratione hominis?

Secunda difficultas, An ad hoc, ut album sit vnum in multis, requiratur esse plures albedines in illis subiectis, an verò sufficiat vna albedo in multis, ratione cuius absolūtè essent plura alba. Respondeo, sufficere, illa plura subiecta habere vnica albedinem: quia tunc verè ab illis abstraheretur ratio aliqua communis subiecti habentis

bentis albedinem, quæ ratio subiecti multiplicatur in illis, quia verè essent plura habentia albedinem. Sed fortè obiicies, hinc sequi, dari à parte rei Vniuersale, eò quòd à parte rei dentur multa alba, & vna albedo; ergo datur à parte rei vnum in multis, quod solum requiritur ad Vniuersale. Respondeo faciliè, negando consequentiam: quia quod est Vniuersale, non est albedo, sed *album*: album autem non est vnum à parte rei, etsi albedo sit vna; quare ratio albi non esset vna & multiplex, & consequenter nec esset vniuersalis. Hæ duæ difficultates, & eorum solutiones, sunt communes etiam quarto Prædicabili: non est autem necessum eas iterum repetere.

⁹ Tertia tandem difficultas est, Vtrum in ratione Prædicabilis differat hoc quintum à quarto. Ratio dubij est, quia modus prædicandi videtur esse idem in vtroque. Quòd autem res, quæ prædicatur, sit connexa vel non cum subiecto, habet se per accidens in ordine ad prædicationem,

in quâ non explicatur illa connexio; nec ratio illius vnum alio modo prædicatur quàm alterum. Confirmatur: licet risibile radicale à parte rei sit ipsa essentia hominis, quia tamen in modo prædicandi, & Logicè prædicatur vt Accidens proprium, non constituit diuersum Prædicabile ab eo in quo prædicatur proprium realiter & distinctum ab essentia, v.g. frigidum in summo respectu aquæ: & ratio est, quia modus prædicandi vtriusque est idem. Ergo etiam si Accidens proprium sit connexum cum subiecto, non verò Accidens commune; quia tamen vtrumque eodem modo prædicatur, non constituent duo Prædicabilia. Fateor has duas rationes conuincere, hæc duo Prædicabilia Logicè non distingui: quia tamen illa distinxit Porphyrius ad explicanda duo genera Accidentium, vnius, quod habet connexionem cum subiecto; alterius, quod eâ connexionem caret; idèd & nos etiam ea distinguemus, præsertim cum hoc etiam ad modum loquendi pertineat.

DISPUTATIO NONA.

De diuisione Prædicabilium.

EGIMVS de Prædicabilibus seorsim, restat nunc ea inter se comparare, & cum ratione prædicabili ipsius superiori.

SECTIO I.

Vtrum diuisio in quinque Prædicabilia sit adequata & immediata.

QUOMMUNIS sententia docet, diuisionem hanc esse adequatam: & meritò, quod hac ratione suadet. Quidquid prædicatur de alio, vel prædicatur in quid, vel in quale; id est, vel vt essentia, & per modum per se stantis, vel in quale per modum alteri adiacentis. Si prædicatur vt essentia per modum per se stantis; vel prædicatur completè vel incompletè. Si incompletè, est prædicatio generica; si completè, est specifica. Deinde, quod prædicatur per modum alteri adiacentis, vel prædicatur vt adiacens essentialiter; & hæc est prædicatio differentie: vel prædicatur in quale accidentaliter. Et hæc potest esse duplex: vel in quale per se, quæ est prædicatio proprii; vel in quale per accidens, & omnino contingenter, & hæc est prædicatio accidentis quinti Prædicabilis. Neque potest excogitari alius modus prædicandi res communes de suis inferioribus diuersus ab his, ergo illa diuisio in quinque Prædicabilia est adequata.

Obiicies Primò: Hæc prædicationes, *hoc animal est animal, hoc album est album*, sunt vniuersales, & tamen non pertinent ad aliquod ex quinque Prædicabilibus, ergo. Respondeo negando minorem, quia (vt ostendi supra sæpè) sunt prædicationes specificæ, sunt enim in quid completè.

² Obiicies Secundo: Prædicatio definitionis non pertinet ad aliquod ex his Prædicabilibus,

ergo non est illa diuisio adequata. Suprà ostendi, eam prædicationem esse mixtam ex genere & ex differentiâ, vel vt melius dicam, esse prædicationem completam duorum Prædicabilium, vnde non constituit aliud Prædicabile diuersum ab vtroque; sicut homo & leo non constituunt aliquam tertiam speciem distinctam ab vtroque.

Obiicies Tertio: Prædicata transcendencia sunt communia, & tamen eorum prædicatio non pertinet ad aliquod ex quinque Prædicabilibus, ergo ea diuisio non est adequata. Responderi nonnullus, Porphyrium solum reduxisse ad quinque Prædicabilia ea prædicata, quæ ponuntur in Prædicamento, prædicata verò transcendencia non pertinere ad Prædicamenta, sed contrà; ergo diminutus fuit Porphyrius, dum omnia prædicata communia, siue ponantur in Prædicamento siue non, non reduxit ad certa Prædicabilia. Melius ergo responderetur, ea prædicata transcendencia (si quæ sunt) reduci ad genus (vt ostendi Disputatione præcedenti) quia prædicantur in quid incompletè de pluribus differentiis specie: quòd si fiant de solo numero differentiis, vt *hoc ens est ens*, sunt prædicationes specificæ, quia completè & in quid.

Obiicies Quarto: Hæc prædicatio, *Petrus est persona humana*, est vniuersalis, non tamen pertinet ad hæc Prædicabilia; ergo. Respondebit quis, eam prædicationem pertinere ad quartum Prædicabile, quia *personalitas* est propria passio essentia. Sed contrà vrgeo, in conceptu, *Petri* includitur *personalitas*, quia *Petrus* est compositum ex naturâ & personalitate, ergo personalitas non est accidentaliter Petro, ergo eius prædicatio non pertinet ad proprium. Respondebis concedendo, Petrum dicere in obliquo personalitatem, quia tamen hæc non est de essentia Petri (de essentia enim eius solum est natura humana) idèd prædicationem hanc esse accidentalem: sicut dici potest esse accidentalem albedinem homini albo,

albo, non quidem reduplicatiue, ut albo, sed materialiter, id est, homini, qui est albus. Sed contra efficaciter, quia hæc est prædicatio *in quid*, hoc album est album, (ut supra ostendi, & negat nullus) etiam si albedo numquam sit de essentia subiecti. Rationem etiam reddidi supra quia terminus, qui ponitur pro subiecto, dicit eam albedinem eodem modo, quo illam dicit terminus, qui est prædicatum, etiam si ambo eam dicant in obliquo. Ergo cum Petrus dicat in obliquo *personalitatem*, quam prædicatum, id est, *persona* etiam dicit in obliquo, ea erit prædicatio *in quid*, & essentialis, etiam si recto significato per vocem Petrus, non sit essentialis personalitas. Fateor, si diceretur, *natura Petri est personata*, eam futuram prædicationem accidentalem, & hoc probat ratio facta ab aduersariis. At quando dicitur ex parte subiecti *Petrus*, omnino est essentialis. Propterea aliter puto respondendum obiectioni: Primò, à Porphyrio ignoratam personalitatem distinctam, idè pro illa non posuisse diuersum Prædicabile. Secundò, eam reducendam, si dicitur, *Petrus est persona*, ad genus. Quod si dicatur, *Petrus est persona humana*, non quidem erit prædicatio specifica, quia hæc debet fieri vno termino, ob quam causam reieci à prædicatione specificâ hanc, *Petrus est animal rationale*. Idè sicut hanc dixi esse mixtam ex genere & differentiâ; ita similiter dico de illâ, *Petrus est persona humana*, quia *persona* prædicatur *in quid*, sicut *animal*; & *humana* in *quale* quid, sicut *rationale*, & consequenter per modum differentie.

Quintò obijcies, Hæc prædicatio, *rationale est animal viuens sensibile*, ad nullum Prædicabile pertinet, ergo. Respondet quis, eam prædicationem esse indirectam, nec ad aliquod Prædicabile ob eam rationem pertinere, quia in Prædicabilibus solum ponuntur prædicata directa. Sed contra, quia si ratio numero 1. facta quidquam probat, probat sanè, etiam prædicationem indirectam debere pertinere ad aliquod ex quinque Prædicabilibus: quia quod prædicatur indirectè, necessariò debet prædicari *in quid* vel *in quale*, ergo debet etiam reduci ad aliquod ex quinque Prædicabilibus. Respondeo ergo, eam reduci vel ad genus, si *rationale* sumatur substantiue: quia ut sic idem est *rationale* ac homo. Et sicut hæc, *homo est animal*, est generica; ita etiam illa, *rationale est animal*, & *rationale est viuens*: illa autem, *rationale est sensibile*, est prædicatio Differentie subalterna. Quod si *rationale* sumatur adiectiue, illa prædicatio, *rationale est animal*, pertinet indirectè ad Proprium quatum Prædicabile, quia *animal* est extra conceptum *rationalis*; conuenit tamen omni rationali.

Obijcies Sextò, Hæc prædicatio, *animal est homo*, non pertinet ad aliquod Prædicabile. Respondi supra, pertinere Logicè ad quintum Prædicabile, quia *animal* Logicè accidentale est esse hominem. Tandem obijcies, aliqua esse prædicata communia pluribus differentibus solo numero, quæ tamen non sunt prædicata specifica: ergo illorum prædicatio non pertinet ad aliquod ex quinque Prædicabilibus. Consequentia est bona. Antecedens probatur: quia pluribus visionibus huius numero albedinis, v. g. est communis ratio visionis huius albedinis, per quod differunt à visionibus aliarum albedinum. Ratio

autem visionis huius albedinis, non est ratio specifica illarum, quia ratio specifica est visio albedinis, prout abstrahitur ab hac vel illâ. Respondeo, in multorum sententiâ eam rationem visionis talis albedinis esse specificam, visionem autem albedinis ut sic esse genus: in quâ sententiâ nullam habet difficultatem obiectio facta. Sed quia hæc est singularis, idè aliter respondeo, independentè ab illâ, eas prædicationes reduci ad indiuiduationes, de quibus per se non agit Logica, iuxta dicta supra.

Quantum ad secundam partem huius Sectionis ASSERTIO sit: Diuisio hæc in quinque Prædicabilia non est immediata. Patet, quia inter prædicabile ut sic, & hæc Prædicabilia mediant alie rationes: v. g. Prædicabile *in quid*, quod est superius ad Genus & Speciem, inferius autem Prædicabili ut sic: item prædicabile *in quale*, quod est superius ad Accidens & Proprium, inferius autem respectu Prædicabilis ut sic, ergo diuisio Prædicabilis ut sic in hæc quinque Prædicabilia, non est immediata: esset enim immediatior, si Prædicabile ut sic diuideretur in prædicabile *in quid*, & prædicabile *in quale*; deinde prædicabile *in quid* in Genus & Speciem, prædicabile autem *in quale* in Proprium & in Accidens. Differentia includitur sub utroque genere, quia prædicatur *in quid*, & *in quale*, iuxta dicta Disputatione præcedenti Sectione 1.

SECTIO II.

Utrum hæc diuisio sit generis in species.

Dvo quæruntur in hac Sectione. Primum est, An Vniuersale sit genus respectu omnium Prædicabilium: secundum, An hæc Prædicabilia sint species infimæ, quæ vterius nequeant subdividi.

PRIMA CONCLUSIO. Si vniuersale comparatur cum Prædicabilibus entis rationis & realis, non est realiter & Physicè genus, sic verò Logicè, ut dixi Disputatione VII. ubi ostendi, genus entis realis & rationis vniuocè realiter non conuenire, conuenire tamen Logicè.

SECUNDA CONCLUSIO. Vniuersale, prout solum extenditur ad Prædicabilia realia, siue accidentalia siue substantialia, est ratio vniuoca non solum Logicè, sed etiam Physicè. Quia licet Substantia & Accidens differant secundum proprias naturas, ab illis tamen potest abstrahi aliqua ratio communis subiecti vniuersalitatis, in quâ vniuocè conueniant: conueniunt enim in hoc, quod est realiter terminare cognitionem vniuersalem, & prædicari de suis inferioribus realiter, & in identitate reali cum illis. Neque in hoc vlla apparet differentia inter Substantiam & Accidens: ergo illa ratio superior est vniuoca etiam Physicè respectu omnium Prædicabilium entis realis, siue Accidentis siue Substantie.

Obijcies Primò, Proprium, Accidens, & Differentiam esse prædicabilia dependentè à Genere & Specie, & per prius participari rationem Vniuersalis à Genere & Specie, quam ab Accidenti & Proprio; ergo hæc omnia Prædicabilia, non conueniunt vniuocè in ratione Prædicabilis.

Respon-

Respondeo, à me ostendendum Disputatione XI. Sectione 2. & 3. dependentiam à posteriori in participatione alicuius rationis communis non consistere analogiam in illà ratione, sed eam relinquere vniuocam: quapropter actus intellectus non conuenit analogicè tantum, sed vniuocè cum ipso intellectu, licet hic prius participet rationem Accidentis quàm ipse actus: præterquam quod, etiam si non essent possibilia Genera & Species, sed solum plura Indiuidua, adhuc respectu illorum posset dari Proprium & Accidens vniuersale.

Obiicies Secundò, Prædicabile debere esse vniuocum ad sua inferiora: sed hoc non habent Proprium & Accidens, quia (vt ait Aristoteles) Accidens non prædicatur vniuocè de Substantiâ; ergo Accidens non prædicatur vniuocè de suis inferioribus, album v. g. de Petro & Paulo, ergo Accidens & Proprium non conueniunt cum aliis Prædicabilibus in vniuocatione cum suis inferioribus. Respondeo, de ratione Prædicabilis solum esse, vt ipsius inferiora inter se conueniant vniuocè in ratione superiori; non verò requiri, vt conueniant vniuocè cum ipsà ratione superiori. *Animal*, v. g. non conuenit vniuocè cum *homine & equo*, qui sunt eius inferiora: neque enim dicimus, *animal vt sic & homo conueniunt vniuocè in ratione animalis*; sed, *homo & equus conueniunt vniuocè inter se in eà ratione*, & propterea *animal* est Genus respectu illorum. Item, similiter licet *album* non conueniat vniuocè cum Petro & Paulo, quia tamen Petrus & Paulus conueniunt inter se vniuocè in ratione albi, idèd *album* est prædicabile proprium respectu illorum.

Obiicies Tertio, Ratio transcendens nequit esse genus: sed ratio prædicabilis transcendit omnes quinque differentias Prædicabilium; quia quælibet differentia est prædicabilis propriè, & pertinet ad tertium Prædicabile, scilicet ad Differentiam, ergo ratio Prædicabilis vt sic non est genus respectu omnium Prædicabilium. Respondeo Primò, Maiorem esse falsam: ostendi enim Disputatione VII. num. 15. prædicata transcendentiã propriè esse genus. Deinde Minor est etiam falsa: quia differentia propria Speciei, v. g. *prædicari in quid completè*, per se non exigit esse vniuersalis. Licet enim esset tantum possibilis vnicius actus quo constitueretur homo in ratione speciei, & vnica tantum natura, quæ esset species per eum actum, v. g. natura humana, esset species vt cognita per eum confusè, & tamen tunc *prædicari in quid completè* non esset Vniuersale, quia in primis non potest de homine prædicari: nam de Petro & Paulo non potest dici, Petrum prædicari in quid completè, sicut nec modo potest dici; de ipsà autem specie non posset illa differentia vniuersaliter prædicari, quia, vt supponimus, non esset possibilis nisi vnicius actus, vnica constitutus specie; ergo differentia speciei formaliter, vt talis, non prædicatur necessariò de pluribus, ergo non est necessariò illa differentia vniuersalis.

Vltimò tandem obiicies: Eadem res non potest sibi esse superior: sed si Prædicabile esset genus ad ipsum genus & ad speciem, esset sibi superior; quia ipsum Prædicabile est genus, & ex alià parte est superius generi. Huic argumento

feci satis Disputatione VII. Sectione I. vbi ostendi, Prædicabile vt est genus ad genus & ad speciem, esse quid distinctum ab ipso genere respectu cuius est genus: quia est genus reflexum supra naturas reales, factas vniuersales per actus directos, v. g. supra animal hominem, rationale, risibile, & album: non est autem inconueniens, vt primæ cognitiones, quæ constituiebant naturas vniuersales, confundantur inter se per alium actum reflexum, & per illum constituantur inferiora ipsius actus reflexi; sicut non repugnat, cognitionem, quæ habet pro obiecto Petrum, v. g. esse obiectum alterius cognitionis reflexe supra illam.

Secunda difficultas est, Vtrum hæ species sint infimæ, id est, vtrum non possint vltius subdividi in alias species inferiores. Hæc quæstio explicata est Sectione præcedenti, in quâ ostendi, non posse excogitari alium modum prædicandi distinctum ab illis quinque: ergo hæc quinque Prædicabilia non possunt vltius diuidi in alios modos prædicandi, constituentes alias species prædicabilium diuersas ab his, aut in his contentas; est ergo prædicta diuisio in species infimas.

Quare autem Genus infimum & subalternum, Differentia infima & subalterna, non differant inter se in ratione prædicabilis, ostendi Disputatione VII. à numero 12. & Disputatione VII. Sectione I. vbi etiam ostendi, speciem hominis, & speciem leonis non differre inter se Logicè, licet Physicè differant.

Sed obiicit quidam, Quia etiam Logica descendit ad considerationem actuum cuiuscunque scientiæ in particulari, ergo etiam Logicè differunt species hominis & leonis. Nego Antecedens, quia Logica per se, sicut non agit de essentiâ hominis & leonis in particulari, nec de eorum differentia; ita neque agit de differentia actuum, quibus cognoscuntur.

Obiicit Secundò, Quia negari nequit, à Logico distingui saltem inter Genus subalternum & infimum, ergo etiam illa duo genera Logicè differunt, ergo genus potest diuidi in illa, ergo consequenter genus non erit species infima. Respondeo, à Logico cognosci quidem Genus subalternum & infimum, non tamen agnosci in eis differentiam in ratione prædicabilis, iuxta dicta à nobis ibi supra.

Maior difficultas est ex dictis à nobis Disputatione VII. num. 29. scilicet Proprium & Accidens Logicè non distingui. Quo non obstante, dantur quinque Prædicabilia: ergo, licet Genus subalternum & infimum Logicè non distinguantur, adhuc poterunt constituere duo prædicabilia. Respondeo, idèd ostensum à nobis ibi, in rigore tantum esse quatuor Prædicabilia; assignanda tamen quinque propter communem omnium sententiam, ad quam in quæstione parui momenti & de nomine attendendum est.

Sed hinc insurges vltius, Ergo nec Differentia constituit diuersum Prædicabile à Proprio, quia prædicatur in *quale*, sicut Proprium; an autem sit essentialis, nec ne, non videtur in prædicatione explicari, sicut nec explicatur Accidens esse connexum vel non connexum cum subiecto. Respondeo, Differentiam in modo etiam prædicandi prædicari vt essentiam: quia cum subie-

Etum illud de quo prædicatur, dicat in suo formali conceptu ipsam Differentiam vt partem essentialem, *homo* v.g. definitur essentialiter *animal rationale*. Ideò, quando de homine prædicatur Differentia seu *rationalis*, in ipsa prædicatione sortitur rationem essentialis inadæquatæ, quo differt verè à Proprio. Hoc autem ab Accidenti nullo modo differt in prædicatione, quia vtrumque tantum prædicatur in *quale*. Connexio autem vel contingentia Accidentis non explicatur in eâ prædicatione.

Aduerte, hæc Prædicabilia ex parte materia, id est, ex parte naturarum, aliquando distingui

inter se omnino realiter: nam Genus animalis realiter omnino distinguitur à Specie Angeli, & à Differentiâ lapidis, & à Proprio & Accidenti aquæ. Aliquando verò tantum distingui inadæquatè: sicut Genus animalis inadæquatè tantum distinguitur à Specie humanâ, & à Differentiâ humanâ; quia animal ultra differentiam humanam, quam dicit realiter, addit differentias aliorum animalium; actus autem, quibus cognoscuntur & constituuntur in ratione Generis vel Speciei, semper distinguuntur realiter, quod sufficit, vt ipsæ naturæ, in quantum vniuersales, adæquatè realiter distinguantur.

LIBER QVARTVS. DE ANTEPRÆDICAMENTIS.

A decem Prædicamenta, de quibus Libro sequenti acturus erat Aristoteles, nonnulla præmisit, quæ ideò Antepredicamenta dicuntur, de quibus nobis differendum erit, quia valdè vtilia ad faciendos syllogismos.

DISPUTATIO DECIMA.

De Equiuocis, Vniuocis, Denominatiuis & Analogis.

SECTIO I.

De Equiuocis & Vniuocis.

*V*NIUOCA definiuntur ab Aristotele, quorum nomen est commune, ratio vero substantia per nomen significata est omnino eadem. Ex quâ definitione requiri constat ad Vniuoca, Primò, pluralitatem rerum, quæ eodem nomine significantur: Secundo, ea debere esse inter se omnino similia, quatenus significata per illud nomen, v. g. *homo* & *equus* in ratione animalis: quia licet à parte rei non omnino conueniant, tamen per vocem *animal* sola exprimitur conuenientia eorum inter se, ideoque vt significata per illud nomen, & per concretum illi nomini correspondens, omnino sunt similia. Vnde fit, vt eadem res, quæ inter se semper sunt eodem modo similes vel dissimiles, iam possint vniuocè conuenire, iam æquiuocè; vt Hispanus qui vocatur Gallus, & Gallus qui est natione Gallus, si nomine hominis significantur, sunt vniuoci, quia solum exprimitur conuenientia; æquiuoci verò, si nomine Galli, quia tunc nulla explicatur conuenientia, quod variis in locis iam sæpè notauimus.

Rogabis, vtrum Vniuoca debeant esse vnum omnino rigorosè saltem per intellectum, an verò sufficiat esse vnum similitudine, licet cognoscantur vt distincta realiter. si v. g. darentur duo indiuidua omnino similia eodem nomine voca-

ta, an illa essent Vniuoca, si intellectus ea vt omnino similia, distincta tamen inter se, cognosceret. Hæc est quæstio de voce, in quâ communiter supponitur, nomen Vniuocum & Vniuersale esse idem: ad Vniuersale autem requiri vnitatem extrinsecam, sæpè dixi; ideò & hic censo dicendum, eam etiam requiri pro Vniuocis, ob cuius defectum Deus non faceret Vniuoca ea indiuidua, quantumuis vt omnino similia illa cognosceret: non faceret, inquam, quia ea distingueret.

Rogabis deinde, vtrum ad Vniuoca requiratur intrinseca similitudo vniuocatorum, an sufficiat similitudo extrinseca in operationibus. Respondéo, A me ostensum Disputatione v. numero 13. non posse dari similitudinem in operationibus, quin deat in principiis: quare non potest esse illa similitudo extrinseca sine intrinseca. Addo tamen, si posset esse, adhuc eam non sufficere ad vniuocationem; quia non esset sufficiens, vt absolute Petrus & Bucephalus dicerentur similes in ratione animalis, sed tantum vt eorum operationes dicerentur similes; ergo non esset sufficiens, vt essent Vniuocæ in ratione animalis, quia non essent in illa absolute & in rigore similes.

Aduerte, quod substantia non significare tantum rem substantialem, v. g. *hominem*, *equum*, &c. sed extendi etiam ad res accidentales, v. g. ad colores inter se ad alia Accidentia quæ propriè & in rigore possunt esse Vniuoca. quare idem significat substantia in præsentia quod essentia, quæ ad omnia